

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Rhenana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67277)

PROVINCIA RHENANA.

CONTINET hæc Prouincia Socios in se-
decim locis, ter centum quadraginta quin-
que: Sacerdotes centum sexaginta octo: ma-
gistros triginta sex: studiosos quadraginta
octo: Adiutores rei domesticæ nonaginta
tres: octo vita functi sunt, vndecim in Societatem co-
optati.

COLLEGIUM COLONIENSE.

VERSANTVR in hoc Collegio Socij duo
supra quadraginta: Sacerdotes viginti quin-
que: Magistri sex: Adiutores vndecim. Duo è
Sacerdotibus nostris, qui cum Serenissimo
Coadiutore Ferdinando commorantur, præter consuetas
statis in locis catecheses & conciones, cum Serenissimus
Princeps partem suæ Diœcesis obiret, varia oppida, pa-
gotque cum memorabili fructu peragrarunt, multi per
eos è perniciosorum errorum tenebris, multi ex pecca-
torum

rorum sordibus extracti: pravi mores, quos longa consuetudo roborauerat, correcti: mundicies in templa, pietas in animos inducta: Doctrina Christiana magna audientium voluptate, nec minore discentium alacritate fructuque tradita: quam rem Serenissimi Coadiutoris distributa munuscula mirifice promouebant. Actum cum Parochis, vt cum alia præclara vellent, tum hanc puero- rum institutionem serio complecterentur.

EXCVRSVM in ducatum Montensem, vbi inter alia vtiliter facta, coenobium vnum confessione expiatum, & oppidi cuiusdam incolæ, quos iam quadragesimum ferè annum hæresis oppresserat, pro concione admoniti, vt ad Ecclesiæ communionem redirent, non irrito conatu. Mox enim insequente Paschate CLX. sunt numerati, qui sub vna specie sanctissimum sacramentum sumerent: nec expertes Nostrorum solatio fuerunt infirmi, captiui, mortisque damnati. Atque hæc foris sunt gesta.

DOMI verò sacris commentationibus exerciti sunt varij ordinis, decem numero, in quibus primas merito tenet Serenissimus Coadiutor, qui singulari sua modestia, animique dimissione, domesticis omnibus magno tum solatio fuit, tum admirationi. Idem vt suos quoque ad solidæ probitatis virtutisque studium pelliceret, non rarò in Ecclesiasticorum virorum coetu, magnaque populi frequentia, diuersis in locis, ad sacram Synaxim accessit. Ex scholis & Deiparæ sodalities suus etiam collectus est fructus, non doctrinæ magis quam pietatis. Ad duodecim enim partim Carthusiæ, partim alijs Religiosorum domicilijs transcripsimus, vnum ad nostræ Societatis Tyrocinium egregia indole iuuenem interea præmissimus, dum plures ad salutare hoc iter sese accingunt. Non defuimus illis qui pestilentia correpti, magno cum ægroto- rum emolumento, tum domesticorum approbatione, & voluptate. Hoc anno Canoniorum Collegium ad gra-
dus

dus Mariæ suo in templo doctrinam Christianam, ad eam rem peridoneo, quippe cum sit opportunissimo totius Ciuitatis loco, doceri petijt & impetrauit. Vfus ciliciorum viros inter & foeminas hoc anno viguit, vt cum maximè, suntque qui nunquam, ne ipso quidem nocturnæ quietis tempore, salutaria hæc poenitentia insignia sibi detrahi patiantur. Ab hæresi ad Ecclesiam reducti decem & octo: fidem etiam publicè professi non pauci. Templi ornatus, sacrum instrumentum multorum præstanti liberalitate creuit.

DOMESTICAS necessitates pia complurimum munificentia subleuarunt, inter quos vterque Serenissimus Archiepiscopus, & Coadiutor primo loco merito numerandi, qui nullam occasionem augendæ dotis huius Collegij prætermittunt, quibus tamen Serenissimus Dux Guilielmus, frater & parens, sua assidua pietate, & paterna in nos sollicitudine nihil cedit. Hoc item anno, cum sub vernum tempus pestis remitteret, numinis, equidem reor, instinctu, & vicinæ domus virginis cuiusdam testamento nobis legatæ occasione, cogitari seriò ceptum est, num qua ratione forsan scholæ à Collegio dissitæ in viciniam transferri possent, quod multis retrò annis summoperè fuerat expetitur; & quoniam penes Senatuum omnem illam transferendi gymnasium potestatem esse constabat, supplici is libello fuit adeundus & sollicitandus. Et quamuis aduersarij non defuerint potentes, qui non solum præsentis negotio vehementer obfisterent, sed grauibus etiam nos calumnijs onerarent: superauit tamen eorum pars, qui causæ nostræ fauebant, vsque adeò vt Societas publico ab omnibus tum huius tum superioris temporis calumnijs mirificè vindicaretur, omniaque ex sententia nostra contra aduersarios in hoc negotio decernere ntur; Senatusque insuper & Consulium in nos beneuolentia cresceret in tantum, vt ab oneribus
& ser

& seruitute quibus scholarum futuræ domus subiectæ erant, nos liberos, datis codicilis, libentes pronunciarint. Quare opus aggressi, vicinas ædes precio coemptas in Nostrorum auditorum vsum aptare & ædificare cepimus, Dei, bonorumque ope confisi. Neque verò nostra nos spes fefellit, multorum enim ex omni ordine sexuque Deus corda permouit, vt ædificationem ceptam volentes, libentes, rogati, vltro quibus possent suppetijs adiuuarent. Qua in re amplissimus huius Urbis Senatus, vt cæteris exemplo suo præiret, materiam primò non exiguam, tum verò pecuniam quoque suppeditauit. Nec defuere nobiles & primarij viri mercatores, qui cum de suo non pauca dedissent, spontaneam operam nobis in corrogandis emendandisque impensis, non alacrius obtulerunt, quam fidelius præstiterunt, quantumuis apud complures egregiè Nostri causa sese ridendos esse non ignorarent. Est verò quod Dei in nos benevolentiam, prouidentiamque imprimis admirare, qui eo potissimum anno quo grauissimis maleuolorum iniurijs, mendacissimisque calumnijs tantum non oppressi penitusque extincti sumus, Societatem tam egregiè defensam, euectamque voluerit. Spargebatur de nobis, & verò à multis credebatur, nos pestis tempore virginum, ditiumque matronarum testamenta compilasse, vel in ea miris quibusdam artificijs irrepsisse, magnas opes confecisse: quæ calumnia non paucorum in nos liberalitatem, quæ vehementer egebamus, retardauit: nonnullos etiam a nostro congressu, temploque, & pietatis studio reuocauit. Neque his inclusa terminis stetit mentiendi calumniandi que libido: immanissima quoque & dictu foedissima de nobis iactabantur in conuiujs, in circulis, in cauponis, quæ tamen subinde proborum nostrique amantium oratione acriter efficaciterque sunt refutata.

COLLEGIUM TREVIRENSE.

IN Treuirensi Collegio è Societate nostra vi-
xere octo & viginti: Sacerdotes seni deni, Ma-
gistri tres, reliqui Adiutores. Ad vitam bea-
tam transierunt duo: R. P. Petrus Burgundus,
& Matthuas VVellen: natus hic anno 47. Societatem no-
stram inijt, quarto supra septuagesimum, votis publicis
emissis, in Coadiutorum temporalium numerum coopta-
tus est, vir bonus, pius, obediens. Ille verò Monte Sancti
Gerardi oppido Flandriæ 22. natus anno, 59. Panormi in
Societatem adscitus, politioem literaturam multos an-
nos docuit, & 72. trium votorum professionem edidit, in
quo demissio animi, charitatisque cum obedientia & sim-
plicitate certare videbatur. Nam præter quàm quòd
perpetuò lectoris officio super mensam fungeretur, & o-
peram suam quotidie coco ponebat in comportandis ad
focum lignis, scutellis eluendis, & aquam abluendis Pa-
trum fratrumque manibus, viginti gradus bonus senex
sæpe iterumque remetiens, curabat: à quo charitatis ope-
re nunquam auocari potuisset, nisi serio superior ingemi-
scenti seni paucis ante mortem mensibus, eo labore in-
terdixisset. In horum locum successere adolescentes duo,
vterque Philosophiæ Magister, eximiaque spei.

MIRA Christi Deiparæque in nos eluxit benignitas.
Nam excepto quod dura in necessitate constituti, nun-
quam deserti planè sumus: quidam certum etiam infirmi-
tatis malum à corpore suo depulsum existimat. Is enim
cùm annos ante aliquot eruptus esset, doleretque se mi-
nus iam Collegij laboribus idoneum, & parem fore, sta-
tuit quotidie ante aram Virginis matris certis vicibus
miseriam

miseriam suam eidem commendare, nec vana p[ro]se patrocini-
 um illius imploravit : ea enim commoditate iam
 menses aliquot in ministerijs versatur, vt periculum in-
 clinasse, morbumque ex toto solutum esse planè confida-
 mus. Reuerendissimus Archiepiscopus noster longo se-
 nio defessus vitæ modum prope fecerat, cum grauitet
 affecto corpore, nostram operam in percipiendis ad le-
 niorem excessum sacramentis placuit experiri : integras
 octo hebdomadas periculum vitæ mortisque dubium
 principem exercuerat : quo temporis intervallo cum nos
 vsque noctes & dies fatali lectulo coram præsentibus ad-
 stare voluisset, sæpenumerò quàm gratum ipsius Celsitu-
 dini Nostrorum accideret perulgilium amicissimè fuit
 contestatus. Adiuimus item & firmauimus sub mortem
 Reuerendissimi Archiepiscopi Treuirensis, Suffraga-
 neum, D. Petrum Binsfeldium, pestilenti febre paucos in-
 tra dies extinctum, virum doctissimis Litterarum monu-
 mentis in lucem vulgatis celeberrimum, Germanici
 quondam Collegij alumnus, & Societatis Collegijque
 nostri patronus, ac fautorem amantissimum.

VRBANIS adhuc plerisque sub vltimam valetu-
 dinem animorum auxilia præbita. Per multi domi nostræ
 spiritualium commentationum exercitationibus exculti, in-
 ter quos varij cœnobitæ, veteres, noui, nec vulgari cum
 fructu, primariæ vir auctoritatis, cuius egregia pietas &
 prudētia magno multorum bono coelestibus inanimata
 desiderijs videtur. Exegesis catechistica extra Acade-
 miam ædemque nostram, vni per hanc Urbem templo
 primùm, ternis alijs reuocata, fructuosior hoc anno fuit.
 Inter offensas suppressis odijs condonatas illustris fuit ad
 Christianam concordiam reditus duorum coniugum.
 Fratres qui oblita charitate acerbis inter se odijs exarse-
 rant, reuocati tamen & serenati à Sacerdote nostro. Vir
 & mulier tricis hæreseos explicati, post publicam erro-

rum eiurationem ad Ecclesiæ coetum sunt aggregati. Emollita quorundam durities, ne malè premerent silentio quas aduersus Deum offensas perpetrarant. Mulierculæ aliquot ad corporis sanctimoniam ex improbo quæstu, quem perduto pudore factitarant, reductæ. Persuasum nonnullis æs alienum vt redderent, quod plures annos iniquè tractarant: ex quibus tres ducentos circiter tale-ros ad legitimos dominos retulère. Latro scelerum suorum conscientia tactus, cum lachrymis etiam ad crucem abiit. Alium peregrè ad nos criminum conscientia compulsum nobilis cuiusdam viri consilio, nostrorum opera non fefellit, cui & Ecclesiam & animi tranquillitatem restituerunt. Villatici quidam ab hæreticis circumfessi, Nostro quidam eò accurrenti conscientia latebras aperuerunt; & præterea triginta alij ex vicinis hæreticorum pagis eò accurrentes: plures etiam viginti famulos Noster eò flexit, vt quorum consuetudo moribus officeret, ijs nec operam suam locarent. Veneficium detestatus est octogenarius senex, foedusque omne dæmoni renunciauit. Similia prope ludicra terriculamenta prædoni dispulsa, qui confessionis causâ in Urbem ingressus, ex eaque irrito coepto dæmonis consilio regressus, in Nostros incidit, quorum sermonibus ad omnem vitam aperiendam ita familiariter adductus est, vt in Urbem & Collegium etiam regrederetur. Diuerterat ex itinere Sacerdos noster ad oppidum vt rem diuinam faceret, adfuit qui post Sacrificium confiteretur: rediturum eò breui comperiunt nonnulli, qui vt eodem medico vterentur, redeuntem etiam in agris obseruarunt, ne tanta purgandæ conscientia occasio elaberetur. Egregia fuit cuiusdam artificis in aliorum salute cura, quos ad exemplum suum diebus non festis laboribus abstractos ad sacram confessionem adduxit.

IUVENTVS scholæ nostræ facilis & obediens:
egregij

egregij sunt Parthenij sodales : apud eos pia flagellatio-
nes & cilicia satis in crebro vsu. FERIA quinta maioris
hebdomadæ tam gratis animis sodales Passionis benefi-
cium complexi sunt , vt diem noctemque in oratione
iungerent, nec ibi finem precandi fecissent, nisi ad templa
religiosè obeunda eos pia consuetudo auocasset : ijdem
egenis tribus & decem præbuerunt epulam , nec minori
laude demissionis, contentio , dum abluendi pedes Præ-
fectus Theologiæ licentiatus peluim cæteris præripuit,
reliqui sacerdotes lintea sibi extorqueri non sunt passi:
pari largitate subuentum affectis Sodalibus, quos morbi
cum rerum penuria nonnunquam grauiter afflixerant:
istos ære numero leuarunt , sacrisque monitis ipsi præ-
sentes sunt allocuti.

DOMVS PROBATIO- NIS TREVIRENSIS.

NVMERANTVR in domo Probationis
septem & triginta tyrones, ac veterani sacer-
dotes septem, studiosi vnus & viginti : cæteri
rem domesticam curant. Diem obiit Melchior
Mohr, rei familiaris adiutor, natione Franco, annos natus
vnum & quadraginta , quorum vndeviginti in Societate
nostra laudabiliter exegit. Frater eximiè studio orationis,
mortificationis, & obedientiæ deditus, in laboribus inde-
fessus, omnibus facilis & comis, sibi durus & seuerus exa-
ctor: in morte demum qualis in reliqua vita fuerit, illu-
stri pietatis argumento satis ostendit.

VNDECIM porrò hoc anno in Societatem coop-
tati sunt, ex quibus vnus Magisterij laurea decoratus, in-
uito parente viro litterato , magnæque apud suos aucto-

ritatis, ad nos transfijt. Quare parens grauius commoueri coepit, nostròque suæ Ciuitatis Collegio turbas cieri, certos homines huc ad nos amandare, qui filium nolentem volentem sibi sifterent. Idem Nostri turbationis vitandæ causa literis vtrò citroque missis efflagitabant. Ergo coacti sumus adolescentem molestis exactoribus tradere. Hic adolescens Dei ac hominum fidem implorare, se proditum queri, reditum ad suos pernegare, si hinc abijciatur longissimè gentium, vnde parens de se nunquam cognoscere possit abiturum, donec voti sui compos fiat. Orare obnixè eos qui missi fuerant, vt hanc sibi gratiam præstent, parentem vt pacatum & contentum reddant; nam sibi planè constitutum esse propositum suum constantissimè retinere. Hac constantia qui missi fuerant debilitati iter relegere. Adolescens verò in coetu tyronum modestia, humilitate, obedientia, cæterisque virtutibus elucet: & dum suæ perseuerantiæ securus est, nihil tam pèrtimescit, ne parens Nostrorum animos importunitate sua expugnet.

IDEM penè certamen iniit alius ex eodem tyronum numero, nobili familia natus, quem sui varijs mundi vinculis & pedicis intricare coeperant. Et verò non frustra: nam facilis adolescens, quæ carni gratissima sunt non difficulter admittit, donec tandem admonitus pedem retulit: profecturo namque ad consuetas epulas, parata squè nuptias, accidit, vt instar trunci quaquã versus immotus hæreret. Adhæc sensit occulta quadam vi se brachio prehensum retrahi. Quid multis? agnoscit dextram Excelli: quacunque illa ducat certum est sequi. Obstant parentes, familia, propinqui, & amici. At bonus adolescens vim vi opponens tanta animi magnitudine ac felicitate obtinentes expugnat, vt compositis rebus omnibus eum commitati sint, & ad nos procul ex media hæreticorum colliuie deduci curauerint.

CAETE

CAETERI verò tum domi, tum foris in solidarum virtutum studium magna contentione incubuerunt. Domi frequentes in humilibus & abiectis officijs, in mutuis obsequijs, quibus se inuicem præuenire student. Foris autem in mendicationibus & peregrinationibus, quas & frequentes & longinquas magno cum fructu susceperunt; maximè circa ferias Paschales, in quibus similitates sopitæ rudes & agrestes præcipua Christianæ Doctrinæ capita edocti, in fide fluctuantes confirmati. Parochis persuasum ut partes & functiones suas castius & syncerius obirent. Impuræ vitæ consuetudines dissolutæ. Profana & intempestiua conuiuia, præsertim diebus festis impedita. Numerus communicantium in nonnullis locis tantus, ut iniri commodè non posset. Tantus ardor eorum qui catecheses exceperunt, ut octagenarij senes non erubescerent in formando signo S. Crucis institui, rogarentque Catechistam se non aliter ac pueros informaret. A multis miliaribus accurrere ad nos confessionis faciendæ causa. Pauperes qui maxima multitudine cõfluere solent ad vicina monasteria eleemosynæ causâ, quot hebdomadis in necessarijs Christianæ fidei præceptis instructi. De peccatis confitentes auditi tanto cum fructu moderationis & modestiæ, ut eo nomine Præfecti eleemosinis nobis peculiare agerent haberentque gratias.

COLLEGIUM MOGUNTINVM.

ABVIT Collegium Moguntinum Socios tres & quinquaginta: Sacerdotes tres & viginti: Magistros quinque: studiosos octodecim: rei familiaris adiutores tredecim. Ex hoc numero

etsi paucorum valetudo nonnihil afflicta fuit, nunc tamen Dei benignitate sani sunt omnes. Diem suum obiit vnus, in cuius locum duo sunt in Societatem admissi. E-uocatus est igitur ad coelum, vti speramus, P. Iacobus Finæus, vir bono spiritu plenus, qui sicut ab anno sexagesimo primo, quo ingressus est Societatem, magnis laboribus docendo, concionando, confessiones audiendo, ægrorum etiam pestiferorum corporibus recreandis, & socijs & externis sanè quàm charus erat, ita iam propè sexagenarius, omnibus cum festis tum dominicis diebus, concionibus habendis, excipiendisque confessionibus satagebat, neque quemquam sibi substitui patiebatur. Cum autem correptus intellexisset à medico morbum contagiosum esse, seiunxit se ipse ab alijs statim, ac neminem, ne superiores quidem, solatij sui causa, se conuenire cupiebat, quin etiam quamuis morbi genus crebriorem Infirmarij opem flagitaret, tamen vt eidem parceret, ablegato illo & absente, quoad mouere se potuit, suam sibi operam impendebat: vbi verò plane languescere cepit, tamen vno plures sibi administrare nolebat: quo tempore insignis Sociorum charitas eluxit. Complures quanquam quotidianis prælectionibus, Philosophicis, Theologicisque distinerentur, superato nihilominus professionis labore, contemptoque infectionis periculo, certatim petebant vt apud morientem liceret vigilare de nocte.

SODALITAS B. Virginis si vnquam aliàs & numero & egregijs virtutum exemplis effloruit, atque in primis sacris Quadragesimæ ferijs, in quibus creberrimus fuit ciliciorum, diuerberationum, siue publicarum, siue priuatarum vsus. Nam qualibet feria sexta, post prælectionum finem, plurimi in oratorio Sodalitatis, prælato signo crucis, & Psalmo, Miserere, mirificè decantato, in sua corpora defæuierunt: sæpe etiam pluribus ordinibus vt multorum expectationi fieret satis, nec defuerunt qui re-
pulsam

pulsam licet passi, tamen arte quadam alijs locum præri-
puerunt. In festo autem B. Virginis Annuntiatae, qui hoc
anno in diem Sabbathi ante Dominicam palmarum, huius
patriæ more translatus est, in totius Sodalitatis conspectu
diuerberatio illa maiore apparatu ad commouendos
spectatores instituta. Diuerberatione porrò facta, à tribus
adolescentibus colloquium de præsentia materia est insti-
tutum, multisque rationibus & antiquitatis exemplis hoc
genus poenitentiae probatum: & quæ contra obijciebantur
argumenta cum magna auditorum voluptate depulsa. Ip-
sa verò hebdomada sancta tribus diebus extremis, vt om-
nium voluntati fieret satis, tum publicè, tum priuatim, &
semel eadè ferè coerimonia, qua in festo Annunciationis,
à tam multis contra carnem pugnatum est, vt non facile
numerus iniri queat. Quodam etiam die epulum non exi-
guo sumptu duodecim pauperibus post ablutos eorum
pedes, alijs alia officia sustinentibus, etiam eluendarum
patinarum, præbuerunt. Quæ priuatim facta sunt opera
poenitentiae, longum esset persequi: Alij singulis hebdo-
madis aliquoties durius cubarunt: alij cilicijs creberrimè
vsi sunt: alij in precibus multum temporis posuere. Hoc
etiam anno post Pascha noua Sodalitas instituta nomine
Angelorum, miro applausu, & fructu pueritiae, quæ nulla
in re cedere vult maioribus. Itaque & isti ad suorum Præfe-
ctorum pedes accedunt promptissimi, poenitentiam in
honorem sancti sui deposcunt: corpuscula sua, licet alioqui
ætas illa fugiat dolores, flagellis, & cilicijs affligere con-
tendunt. Ex hoc numero puer nobilis cum in vacationi-
bus vindemialibus ad suos rediisset, id effecit, vt ne se
præsentem carnes apponerentur diebus vetitis. Constat So-
dalem quendam, cum ad suos rediisset, & facellani Paro-
chi munere fungi coepisset, quando clerici omnes ob in-
grauescentem pestilentiam fuga dilabebantur, solum
constanter apud suos posito metu permansisse, vt omni-

bus peste laborantibus adesset, atque adeo, ita placeret Deo, etiam animam in charitatis officio profunderet. Cum nuncius allatus esset de obitu Serenissimi Bauariae Principis & Cardinalis Philippi à Sodalitate magno sumptu publicè pro anima ipsius parentatum extra portas Urbis in æde B. Virginis insigni miraculo clara, sacra operante Reuerendissimo Suffraganeo, duobusq; Theologiae Doctoribus ministrantibus: sacrum musicè decantatum, cenotaphio ante aram posito, appensisque Cardinalis insignibus, multis candelis facibusque accensis coluxit: parietes quoque omnis generis Epicedijs, tam à Rhetoribus, quam à Poëtis exornati. Postremò è suggestu de virtutibus, quas vel in sola Academia Monguntina declarasset, dictum. Interfuit funeri Illustrissimus & Reuerendissimus Nuncius Apostolicus, qui quo tempore Monguntiae fuit quanti Societatem faceret, multis argumentis demonstrauit.

A B hæresi ad fidem reducti sunt 25. Publicis aliquot scortis confessio criminum & vita frugi persuasa. Eorum duo quo in morbis è flagitio natis diutius putruerunt, eo Sacerdotis nostri amorem illustriorem fecerunt, qui suis humeris eos extulit in idoneum locum, vt seorsim ab alijs ægris confitentibus operam daret: idemque post animorum procurationem, etiam corporibus, quoad licuit, subuenit. Circa Pascha, vt ægroti cuiusdam Nosocomij & corpore & animo recrearentur, effectum est vt expurgata domo, & nouis tabulatis instaurata, in commodiorem infirmorum usum, sacellum item neglectum hæctenus exornaretur. Deinde vniuersi post peccatorum expiationem pane cœlesti saturati sunt. Ad extremum nequid ad plenitudinem beneficij deesset, è Collegio cibus, potus, vestes donata, vt qui per valetudinem laborare possent, sine intolerabili verecundia vicatim stipem corrogarent. Consimilis benignitas extra Urbem in mendicorum è Gallia

è Gallia huc delatorum magno numero, redundauit, corpore menteque reſectis. Puella Hebræa à Noſtris inſtituta, & baptiſmo deinde regenerata, in Virginum Monafterio Deo ſe dicauit.

A D carceres itum & frequenter permagno illorum bono, qui extremo ſupplicio afficiuntur. In his dum quidam impatiente & deſperabundo ad moriendum eſſet animo, Patris noſtri hortatione vehementer ad æquitatem confirmatus eſt: cùm enim quandoque huiusmodi percelleretur tentatione, vt optaret funem ad ſuspendendum, vel iſtiusmodi vitæ extorquendæ facultatem, ecce ante pedes reſtis ad frangendam gulam accommoda, & maximè apta. Sed cùm Patris admonitiones, ne hanc vitam ſimul amitteret & æternam, ſubeunt animo, cohorruit ſubitò, & cogitauit dæmonem tam ſubitò ad eripiendam vtramque vitam præſtò eſſe: laqueum poſt Sacerdoti noſtro tradit ſemuſtulatum, & insolenti foetore grauem, vt appareret haud dubiè è tartaro reſtim ad fuiſſe, cùm præſertim diligenter caueatur, ne capite damnandis violentæ mortis instrumentum relinquatur: ſed cum nihilominus crebris moleſtaretur ſpectris, à quibus nunc ſpecie mulieris, nunc ebrij furioſique hominis, nunc magni canis impetu petebatur ad necem, ea tandem ſuſpenſa ad collum cæleſtis agni ſacra effigie, & aqua benedicta, diſpulit. Poſteaquam verò ſacra confeſſione animum expiauit, ita mutatus eſt non modò vt tranquillo animo pœnam ſuſtineret, verùm etiam Deo gratias ageret, ſibi que gratularetur plurimum, quando moriendum eſſet, quòd non in hēreticos, ſed Catholicos incidifſet, quorum ſtudio ab hēreſi, & alijs peccatis liberatus, caducam vitam cum immortalis commutaret. Fuit alius qui quòd inter hēreticos educatus fuiſſet negligentiffimè, atheus potiùs quàm hēreticus erat. Is initio ad omnem culturam lapideus & ſterilis, quatrìduo ante mortem,

Deo ita per nos agente, se vertit, vt penè semper lachrymaretur: rogatus causam, duo respondit, alterum quòd tam serò Deum nosse cœpisset, cuius rei culpam totam in ministros hæreticos reijciebat, vtique id sibi euenturum fuisse nunquam, si puer ad nos venisset: alterum, quòd Deum in se tam benignum, tanta tot peccatorum iniuria toties affecisset.

VENIO ad missiones, quarum tres præcipue. Prima in oppidum vicinum, tanto cum fructu, vt, quòd ab incolarum memoria nunquam factum fuerat, in natali Domini omnes de peccatis confiterentur, & sacram Eucharistiam sumerent: quatuor omnino reperti sunt, qui se tanto bono indignos præberent. Secunda VVormatiam, vbi quicquid temporis à concionibus superfuit, id totum sacris confessionibus, Nosocomijs, & ægris impensum est. Tertia missio facta est in oppidum, quinque supra Spiram miliaribus: nam Spirensè Collegium, quia plures, quam pro numero sociorum benè de proximis merèdi occasiones habebat, hanc ad excolendam nobis concessit vineam; missus hinc est sacerdos, in arce quadam, qua iter faciebat, duos ad fidem Catholicam reduxit, & decem post exomologesin cœlesti pane satiauit: In ipso oppido supra trecentas confessiones generales exceptæ, odijs infensissimis dissidentes reconciliati: multi à miliaribus viginti circiter eò se contulère confessionis gratia: totum penè oppidum, quòd in medio nationis prauæ sedet, in melius mutatum est.

AVGVSTO mense defunctus est huius Collegij totiusque Prouinciæ benefactor Ioannes Latomus, Collegij Canonorum Francofurti Decanus, qui sicut in ea Vrbe Lutheraniſmo corrupta, clerum, cæterosque Catholicos contra hæreticorum furorem, ad summam vique senectutem præclarè tutatus est, ita simul ac Societas Moguntia sedem fixit, toti Prouinciæ, ac imprimis huic Collegio

Collegio benignè admodum fecit: nam, vt alia præteream, quotquot è nostris quancumque Francofurtum venerunt (commeant autem eò sæpe, tum quod hic locus Prouinciæ velut vmbilicus est, tum ob binas nundinas mercatu frequenti celebres) in aliud hospitium, quàm in domum suam diuertere non est passus. In eam rem certam ædium partem secreuit, cubiculum & lectos stratos ad quiescendum, hypocaustum ad comportandos libros, reliquumque instrumentum pro re domestica emptum, stabulum pro equis, & alia necessaria toto anno parata habuit. Et quanquam nonnunquam octo Socij è diuersis Collegijs conuenissent, omnes tamen humaniter accepit, mensæ adhibuit, retinuitque gratis, quoad singulos commodum esset discedere. Dicere solebat, ex quo nostros in domum admisisset, Deum sibi vt olim Laban, & Putiphar ob Iacob & Ioseph benedixisse, vt copiosior fieret. Itaque hoc institutum etiam post mortem continuare instituit: nam præter centum taleros, quos huic Collegio legauit, successorem non solùm enixè rogauit, vt Nostros similiter exciperet; verùm etiam lectos ad instruendum cubile reliquit: sin recusaret, hæc ipsa Collegio huic dari mandauit. Verùm successori Societatis nostræ amanti faciliè persuasum, vt idem liberalitatis & beneficentiæ institutum libens amplecteretur.

COLLEGIUM HERBIPOLENSE.

LIT hoc Collegium Socios tres & triginta:
Sacerdotes nouemdecim: magistros quatuor:
studiosos duos: Auditores octo. Georgius
Seuffrid è vita decessit, Moguntia huc depor-
tatus

tatus ut à tabe hectica curaretur: quod tamen malum medicorum arte superius fuit. Pro hoc omnes quibuscum vixit, vno ore testimonium dixerunt, optimum, & religiosum fratrem fuisse, exemplum quoddam coadiutorum temporalium, adeo dum integra fuit valetudine, omnibus se probavit; dum affecta desiderium ostendit conferrandi aliquid in commune. In morbo nullam iucundiorum narrationem audiuit, quam de cælo, & Sanctorum exemplis, in quam cogitationem prorsus defixus sæpe grassantis mali sui vim non sensit ab animi gaudio superatus: postea interclusis faucibus cum verba amplius eloqui non posset, manuum & digitorum gesticulatione ad orandum & narrandum præfentes est hortatus. Cæteri Dei gratia valuerunt. Scholæ floruerunt numero, & nobilitate & pietate auditorum. Numerus eorum, qui ad nos attinuerunt, propè octingentorum fuit: nam Academicos in numerum non colligimus.

PIETAS imprimis eluxit in Sodalibus Parthenijs, quibus ex Academia multi se adiunxerunt honestissimi adolescētes, ex clero, optimi Prælati. Cœptus fuerat mos ante biennium, ut statis Quadragesimæ diebus convenirent, & post decantatum psalmum, poenas, qui vellent à se exigere publicis disciplinis, quæ res apud rudes ob superfluam verecundiam; apud sciolos propter flagellantium hæreticorum memoriam, in Germania penè infamis, (meminisse enim volebant nonnulli ex superioris ævi historijs, quàm illi per Prouincias Palati & Principum edictis proscripti fuissent) hoc anno deterfa suspitione ad pristinam originem reuocata est, factoque Partheniorum in vulgus probata. Numerus eorum in septimanas crevit: itaque nocte paresceues est auctus, ut septuaginta visi sint in hoc certamē prodijisse, viri graues Doctores, Nobiles, Academici. Instituebatur certamen in publica aula, ad quam omnibus aditus pateret. Exciti sunt fama è ciuitate multi,

te multi, & ex Canonicis cathedralibus aliquot, quos omnes non tam permouit quàm obstupescit noua pietas, qualem Herbipolis nunquam se vidisse meminèrat. Nam erat magnum silentium, & quies: alij in preces supplices incumbèbant, alij cantu & fidibus spiritus excitabant, qui in stadium erant descensuri (quod fiebat per certas turmas:) prodibant alij protensis brachijs, alij coniunctis manibus instructi flagellis, ipsoque habitu & gestu non minus quàm flagellationibus animos sauciabant, vt multis lachrymæ per ora defluerent, & confiterentur omnes ad diei istius veterem carnificinam in memoriã Christianis reuocandam, Christi que passionem exprimendam, nullum spectaculum accomodatius, nullam illecebram maiorem excogitari potuisse. Ciues sane excitati sunt, vt exemplo studiosorum Sodalitatem etiam ipsi mirè cupiant, hæcenusque multis precibus rogarunt Magistrum sibi dari, à quo similibus legibus in pietate Germanicè informarentur. Admissi sunt aliquot, sed cum Academicis tantisper coniuncti, tametsi Latinæ linguæ imperiti, donec à superiore, ille quem petunt, vernaculus Magister ipsis præficiatur. Illustrarunt Sodalitatem, qui Magistratum gesserunt, viri in Ciuitate & Academia conspicui: quin in hoc tempore clarissimus Prælatus, ita gerit, vt omnia ipse Præfecti munia obeat: Ventitat in concilium, sententiam dicit, ad officium singulos, publica priuata oratione hortatur. Cupiuerunt ab hoc studio tanquam humiliori & se indigno nonnulli eum auocare; quibus ipse constanter respondit, se in castissima Virgine post Christum omnes suas spēs fixas habere, nihil dolere grauius, quàm quod à prima ætate magistros non habuerit quibus ad colendam maturius fuerit edoctus, nunc velle iuuentutis iacturam resarcire, & omnes, quos posset suo exemplo ad idem pietatis studium pertrahere. Fuit de ea peruulgata opinio virtutis, vt quos calamitas aliqua

aliqua exciperet, ad hoc asylum opem flagitaturi perferent. Aliqui votiva munera obtulerunt: aliqui morituri particulam suæ hæreditatis in Sodalitatem transcripserunt, non sanè frustra: Idem enim hic, qui legatum D. Virgini reliquerat, quam reddita pro hæditario dono mercede, cælestes consolatores in vitæ exitu habuit. Adstant morienti duo ex Nostris, quibus subitò ille, Aperiantur subitò fenestræ; non auditis suauem sanctorum Angelorum cantum? qua in voce animam lætus expirauit.

TRES in oppidum patrium inuitati sunt ad hæreticorum cognatorum nuptias die pisculento, maior cum rogaretur, induci non potuit, vt cum hæreticis accumberet: Duo iuniores auctoritate superati, assederunt quidem ad mensam, sed cibo quo vesci illo die non licebat, ipsi-que patinis prorsus intactis. Minimo per fraudem in orbem intulerunt carnes, animaduersa fraude, vtrumque indignabundus à se reiecit, aduersatus etiam orbem quem illiciti cibi attigissent. Natu alij grãdiores in arctas Religiosorum familias sese abdiderunt, quidam etiam in nostram. Nullus dies celebrior agitur quo non apud nos sacram synaxim ineant aut 300. aut 400. aut 500. In feriis Natalitiis, quemadmodum & in Paschate, duo hominum millia sacræ mensæ accumbentium, & aliquot Aedituus noster subduxit, certantibus inter se ciuibus, quis alterum in occupando templo præueniat propter loci angustias, ac nunc tandem in certos se dies, vt cum mutuo impediri videant, in proximum biduum triduumve si sollempne sit, communionem differant, ne alibi quàm apud nos sacra participent. Sunt nihilominus nonnulli reperti opinionibus hæreticis imbuti, sed ferè exteri, qui studio nostro ad Catholicos se adiunxerunt: eorum numerus duodenarius fuit. Viri non obscuro vxor ad fidem sanctorumque vitam conuersa. In vicina oppida & pagos, bis ab octo Sacerdotibus excursum est: aliqui tres, aliqui septem,

ptem, aliqui quindecim dies in erudiendis animabus vtilem operam posuere. Vnus in pagum venit nomine solo Catholicum, omnes à confessione non minus quàm hæretici animis abhorrebant, palamque dictitabant, non abituros se à veteri triginta annorum consuetudine, quibus, quod libuisset Parocho dixissent, fecissentve: trecentos ab hac peruersitate reuocauit, quadraginta alijs persuasit, vt repetita priorum annorum memoria, totius vitæ sordes emacularent. Diffundit se paulatim pietas extra Herbipolim in totam dioccesim: erigendis renouandisque templis. Cum Herbipolensibus cæteri Francones certant: quadraginta tépla vnius anni spacio, aut de nouo excitant, aut vetera renouant. Ad Religiosorum septa quatuor inquinatissimi homines reducti sūt, vnus septem, alter duos & triginta annos exuto monacho orbem peruagatus fuerat, tertius nuptias palam meditabatur, quartus per fractis seris è carcere profugerat, superiores inopes consilij, nostræ eos sententiæ permiserunt. Pronum fuit ad benignitatem consilium vt confessi culpam, gratiam sibi fieri à superioribus supplices peterent, qua nobis intercessoribus impetrata, hætenus in disciplina constantes perseuerant. Iidem superiores, quoties se difficilius negocijs implicatos senserunt, quàm vt exire possent, vel ipsi nos consulturi adierunt, vel ad se rogantes euocarunt: quidquid in rem communem consulimus, quasi acceptis oraculis læti lubentesque paruerunt, adeò omnes Nostris obseruantes sunt.

COLLEGIUM SPIRENSE.

RECENSITI Socij viginti: Sacerdotes duodecim. Scholarum Magistri tres: Adutores quinque. Ad triginta & amplius loca, & oppida, & arces, & pagos euocati Nostri, & post iterum, sæpiusque concionum, & sacramentorum causa repetiti, magnum plerisque sui desiderium reliquerunt, adeò vt non rarò nos, alijs ad diuersa loca euocantibus, singulorum votis satisfacere nequuerimus. Nonnulli etiam, quamuis festiuos dies semel stato cum Ecclesia tempore habuissent absque nobis, ad nostrum tamen aduentum aliquot post diebus concordi pietatis consensu, cultuque maiori eosdem quasi repetitos, diuinorum exomologeseos ac synaxeos mysteriorum frequentatione agitarunt. Princeps quidam in Ciuitate Imperij sex ab hinc miliaribus, hæresi perditè foedata, Nostrorum operam petijt, eamque expertus est cum cleri præcipuo fructu, cuius penè vniuersi confessiones exceptæ, cum Virginum Deo dicatarum, tum aliorum quoque quorum non nemo ab hæresi est expeditus, alij totius vitæ confessionem fecerunt. In vna eiusdem Ciuitatis Paroecia, sex & septuaginta numerati sunt, qui è nostris manibus ad aram coelesti epulo reficerentur. Maior hoc in alio oppido Imperiali ex nostra inter ciues opera fructus constitit, in quo pro tempore aliquanto, defuncto Parocho, vicariam necessariam dedimus. Dies certè confessionibus excipiendis insumpti multi: conciones & catecheses habitæ, & ab incolis certatim frequentatæ. Res famaue de Nostrorum in ea ciuitate præsentia increbrescit per loca circumiecta,

iecta, Caluino partim, partim Luthero imbuta: aduolant Ministri verbi, concionibus se immiscent, sed accuratè Nostrorum congressum vitant.

PROMVLGATI Sanctissimi D. N. Clementis Octauæ Iobilei, Noster sic excitauit desiderium sermonibus, vt beneficium grati non agnoscerent tantum, sed grandæui etiam & fide digni propalam asseuerarent, à sua memoria huiusmodi quid, nec auditum, nec vsurpatum fuisse vnquam: qua re permotus Noster alios quoque Ecclesiæ thesauros similes, vt Extremæ vnctionis & Confirmationis sacramentorum perinde incognitorum vsu, in agro & Vrbe pandit. Hoc cum vulgus percepit, mirum quantis deinceps votis ea sacramenta expetiuerint, adeò vt Confirmationis sacramentum in quatuor aut quinque pagis cis Rhenum aliquot millibus hominum omnis ætatis expetentibus id, conferendum fuerit, singulis præuia confessione in gratiam restitutis. Positum illic orthodoxæ militiæ tyrocinium: gemina solemnum supplicationum excepit pompa, diuersis temporibus, animorum pietate ac feruore similis sibi vtraque: vtraque noui istic exempli, altera quidem Iobileo, altera festo Domini corporis concelebrando. Ad vtramque tanquam rem nouam, vt assolet, videndam confluxus plurimus, adinurmuratio varia, nemine tamen non summopere admirante & comprobante grauitatem ac maiestatem, quam Ecclesiastica illa pompa præseferbat. Iidem diebus sacris pari feruore Missæ sacrificio, catechesi, vesperarum psalmodiæ intersunt. Præterea pagus est altero ab hinc milliari, qui Lutheri amplius quam à triginta annis assueuerat erroribus: eum Nostri Reuerendissimi voluntate attentarunt: nec pijs Nostrorum conatibus diuina bonitas defuit: vix enim pauci menses lapsi, exul in totum pagum redit Christiana Religio: gratulantur sibi incolæ, Nostros suscipiunt, quòd tantum laboris & itineris toties susce-

perint, ac oblata ab eis beneficia & commoditates recu-
 sarint. Mirantur non pauci horum Neophytorum pietatis
 & Christiani nominis feruorem: eiusque rumore excitati
 primarij viri ex confinibus, & ipsa Vrbe se eò contule-
 runt, vt quæ auribus perceperant oculis præfentes con-
 tuerentur. Omnibus igitur cum Deo in gratiam ritè re-
 positis, Pastor est assignatus: templum nouum in pago
 extruitur, & cœmiterium, quo ante hac carebant, desi-
 gnatur. Sub Pascha emissi Nostri ad Gallos exules, per in-
 certa vagos in vnum collectos adierunt: Diuinis animos,
 corpora verò epulis humanis refecerunt, excitata per
 Nostros nobilium virorum aliorumque prælargâ beneuo-
 lentia. In numerofo quodam sanctarum Virginum Colle-
 gio eo fructu singularum confessiones exceptæ, & men-
 tes instructione, exhortationeque perstimulatæ, vt nihil
 simile ad animorum motum ac perfectionis calcar acrius
 se vnquam sensisse omnes copiosis lachrymis testarentur.
 Qui hæresim hoc anno eiurarunt numeramus quatuor &
 octoginta, quorum duo postposito fortunarum periculo,
 amicorum offensa, indignatione sui Principis, se commen-
 tationibus perpoliendos nobis tradidère. Alius Iurispe-
 ritus haud vulgaris, cum persæpè humano pudore atque
 timore parentis etiam in nos aduersa voluntate, retrahe-
 retur, ne animi sui fluctuationem Nostris aperiret, tan-
 dem cum Deo peruicit omnia, & victoriæ coronidem
 professionis Catholicæ triumphator imposuit. Anabapti-
 stæ in quædam loca vicina irreperant, à suis, vt aiebant,
 maioribus missi, sed Præfectorum vigilantia notati, de-
 tenti, duo victas manus Nostris dederunt. Prædicantes
 hæretici nostris colloquijs ita in mitiùs attemperati sunt,
 vt quidam non obscure suam professionem falsitatis infi-
 mularent, vltroque affirmarent ac promitterent contu-
 melias & contemptus Religionis Catholicæ deinceps
 penitus se remoturos. De tota vita confessiones exceptæ
 quadra

quadraginta nouem: consilio & sacramentis subuentum è locis hæreticis ad nos clam excurrentibus. Spiritualium exercitiorum commentatores per nos instructos habuimus viginti duos, viros Nobiles, Ecclesiasticos, Principũ consiliarios, oppidorum Præfectos ac Prætores. In exercitijs positi seiplos & internam mentis suauitatem admirari satis non potuerunt: quidam ob vehementes animi commotiones à meditationibus abstrahendus fuit. Alius non nisi humi cubare voluit, & nixis in terram genibus cibum sumpturus orare, ac vix tenui cibo famem pellere: Horum quidam in familia sua fabricari curauit profechin, vbi cum familia statis temporibus oret. Capituli rei, Confessione, Eucharistia, & consolatione adiuti; aliqui etiam nostro rogatu sibi donati. In his atheus, quicum Noster quidam expertus fuerat omnia frustra, tandem nemine id opinante, in gemitus lachrymasque cum clamore ingenti perripit, sacramenta efflagitat, ac postridie in ipso supplicij loco rursus inspectante populo & ingemiscente confitetur. Crucibus in altum multis per diocesim erectis, ac collapsis restitutis Nostrorum suasu, suum in Christianam Religionem zelum plures Communitates publicè ostendere voluerunt. Confirmati sumus in hoc pietate cuiusdam, qui à quo tempore eiusmodi crucem erexit, nunquam prædiorum vt antea perpeffus est calamitates. Rosariorum vsurpatio latius quàm vquam alias in diocesim inuecta. Pij item libelli inter amicos Nostrorum hortatu distributi plurimi. Non defuit nobis aliquorum beneuolentia in eleemosinis liberaliter conferendis, vt ceteros taceam, à generoso DD. Marco Fuckero Augustano, & consortibus eius 600. Imperiales floreni nouo templo, vt speramus, extruendo collati. Sacra supellex aucta est.

COLLEGIUM FULDENSE.

ERSATI sunt in hoc Collegio Socij viginti: Sacerdotes decem; Scholarum Magistri quatuor: rei domesticæ coadiutores 6. Morte sublatus est R. P. Petrus Loppersius quatuor votorum professor, Romæ sub annum 67. in Societatem admissus, & huius Collegij multo olim tempore Rector: cui viro quid ad omnem charitatis perfectionem defuerit difficile est inuenire: confessionibus audiendis, concionibusque ad populum habendis Germanicè, nūquam defatigatus est. Egentium ciuium & ægrotorum, præsertim Catholicorum, non ram patronum, quàm patrem se gessit, nec in præsentem tantum calamitosorum inopiæ elemosinis vndeque collectis subuenit, sed in futurum prospexit: Nam eius industria effectum, vt amplius mille floreni collecti censum annum in Catholicos pauperes, distribuendum quotannis modò reddant, quæ summa dum vixit, vt aueretur, mirum, quàm laborauerit. Collegij Nostri reditus, incertum an Rector, an deinde priuatus plus auxerit: cum enim rara quadam morum comitate, & humanitate præditus esset, effecit, vt Gregorij XII. liberalissimi Pontificis munificentia, Seminarium Fuldæ erectum sit, in quo quadraginta nobiles adolescentes alantur: vt item sexcenti coronati in sexaginta pauperes studiosos perpetuò diuidantur, vt hoc anno à Viceprincipi ducenti floreni Collegio donati, & mox centum taleri pro horologio in vsum Collegij & scholarum: alumnorum censu recuperando strenuè laborauit: obijt porrò

Ratis

Ratisbonæ, quo negociorum causa cum socijs profectus erat.

DOCTRINA Christiana domi forisq̄ue floruit, nec vno in pago, sed in pluribus & longius ab Vrbe remotis vtiliter tradita, & catechismi, rosariaq̄ue in vulgus distributa. Inde frequentes admōdum exomologeses extiterunt. Curatum eadem opera, vt sacra templorum suppellex instauraretur & niteret: & data opera est, ne alumnus prius parochiam & animarum susciperet curā, quā se ipse, suamq̄ue vitam prius apud nos spiritualibus exercitijs reformasset. Monachus ordinis & instituti sui desertor, monasterio suo restitutus est. Confessiones etiam generales totius vitæ à pluribus confessarijs exceptæ plurimæ, multaq̄ue flagitia impedita. Magno cuidam viro detractum est scortum, cui iamdiu consueuerat, non sine scandalo: & hoc exemplum vt imitarentur alij laboratum cum fructu. Nosocomia, domusq̄ue pauperum frequentatæ, ibidemq̄ue confitentibus aures datæ: neque cum grauibus periculosisq̄ue morbis conflictantes vnquam deserti. Vir quidam Catholicus longa tabe ferè consenuerat, nemini curæ erat, hæreticis etiam contemptui: huic certa mors imminebat, nisi pecunia in pharmaca, cibo etiam potq̄ue quotidiano prope impenso, inopiam leuassemus.

EVARIIS hæreticorum sectis ad Ecclesiam adducti hoc anno viginti octo. Mulier quædam partui vicina cum summis angeretur cum corporis, tum animi angustijs, à Catholica foemina ad confessarium adducitur, euomuit venenum, domum continuò abit, celerrimè felicissimeq̄; parit, confessionem à puerperio iterat, & quod prius non potuit, sacra Eucharistia reficitur, nunc Catholicam religionem veneratur & colit, & pro tam multiplici beneficio Deo gratias agit. Adolescens qui educatus apud Lutheri malè sanam sobolem, hæresim eam imbi-

berat, ad nos studiorum causa cum aduolasset, iamque in
viam per Patrem nostrum utcumque reductus esset, hæ-
retici cuiusdam id sentientis insidijs petitus est: sed No-
stri industria & constantia molitiones illæ nefariæ in fu-
mum euanescere; gaudet modo domito hoste, se Catholi-
cum factum; & in dies de hæretico hospite, qui identi-
dem Veneris & Sabbati diebus nonnisi carnes apponit,
præclaras reportat victorias. Maior fuit labor in conuer-
sione cuiusdam ciuis, duobus ferè ab hinc annis inchoa-
tus, nunc demum constitit operæ fructus. Pari cum fru-
ctu, sed minore cum hæretica foemina peste decumben-
te, actum labore, cui cum Catholici mariti monita la-
chrymæque nihil contulissent, primis nostris adhortatio-
nibus ita mox paruuit, vt catholicè mori haud grauatè vo-
luerit. Plures ex discipulis ad Catholicam Religionem
traductos, non paucos in fide roboratos, alios re auxilio-
que adiutos, ne longior sim lubens prætereo.

SCHOLAE tamen ob grassantem luè numero fue-
runt inferiores, virtute tamen solidaque in Deum religio-
ne præstantes fuere. Hoc par iuuenum, cum res ita ferret,
suo exemplo luculenter demonstrauit: Alter enim, cum in
visceribus grassantis pestilentiae vim diu sustinere se non
posse animaduertit, de confessione instituenda serio
cogitare coepit, sed cum per matris hæreticæ pessimæque
foeminæ indignationem id se non posse nec audere sci-
ret, clam sacerdotem nostrum, se in domum insinuare iu-
bet, facit ille, quod rogatur, domum ingreditur aliud actu-
rus: sensit illa, iuspicitur quod res erat, fremit, indignatur,
obmurmurat. Interim confessio latinè expeditur: mox sa-
cerdos noster domum, ille in coelum latus (vt speramus)
euolauit. Mater impia non multo post tempore dignam
vita mortem consequuta, eademque luè extincta sepultu-
ram asini meruit. Alter adolescens nobilis, hinc ad suos se
receperat parentes consanguineosque hæreticos in Haf-
siam;

fiam; vbi cum imprudens degit, lapsu quodam ita graui-
ter allisus est, vt longioris vitæ spem omnem medici pa-
rentesque abijcerent. Tum ille animæ potius lapsu, quam
corporis dolens, confessarium postulare, parentes amici-
que negare, ille non acquiescere, donec tandem magnis
itineribus Catholicus cōfessarius accerferetur. Hinc vo-
ti compos factus, de tot tantisque triumphans hostibus,
hæresimque detestatus ex hac vita, in illam beatiorem
(vt par est credere) translatus est. Alumni, conuictoresque
non postremi fuere in pietatis exercitijs: plerique ex his
D. Virginis Sodales sunt. Communia fuere misericordiæ
& pietatis opera, ægros inuisere, eleemosynas elargiri,
ignorantes cœcosque hæreticos erudire, catechismum
tradere, cilicijs flagrisque carnem edomare, à lecto & fer-
culis abstinere, flexis humi genibus, expansis brachijs pre-
cari, & id genus innumera. Horum è Sodalitio vnus reli-
cta patria heretica familiæ religiosæ ordinis S. Francisci
nomen dedit. Coronidis loco sit ciuium in nos amor, &
beneuolentia in religionem & ordinem nostrum animo-
rum inclinatio; munera templo nostro data supra 200.
floreorum.

COLLEGIUM
HEILIGENSTA-
DRANVM.

ABVIT Socios tredecim; duobus in Erfor-
diana Missionē degentibus, annumeratis: Sa-
cerdotes octo; Magistros duos; tres rei dome-
sticæ adiutores: salui omnes, Dei beneficio,
quamuis inter quotidiana pericula grassantis passim luis,

præfertim hybernis mensibus, quando in his locis animaduersum est, contra quàm assolet alibi, cõtationis vim maximè serpere. Discipulorum è superioris anni naufragio, remittente iam morbo, hinc inde collectorum, minor quidem solito frequentia, sed maior apparuit industria pietasq; , eorum præfertim qui sub tutela vocabuloq; Dei parentis militant. Argumenta sunt crebræ novarum expiationes iam à plerisque denuo octauo quoq; die iterari cœptæ; frequentior vsus Eucharistiæ: Zelus in reuocandis ad Ecclesiam errantibus: obitæ cum pio sensu & habitæ supplicationes. Ex his qui ad montem quem Adiutoris vocant, votiua peregrinatione cõfluxerant, 80. apud nos confessi, & plerique cœlesti cibo refecti. Impetratæ deinde indulgentiæ dicto monti opera vnius è nostris, loci deuotionem ita auxere, vt ibidem celestis mensæ conuiuq; numerati sint ad ducentos: cum ante nostrum huc aduentum vix vlla hic sacri conuiuij vestigia, ob vicinas hæreticorum popinas, extarent. Non prõcul à monte Adiutorij Deiparæ est sacellum in rubo positum (vnde & nomen habet) religione quondam celebre, sed multis iam annis celebrari desitum, extincta per hæreticam luem pietate. Missi duo Sacerdotes non absque fructu: auditi confitentes 35. plures, quòd nonnulli pridie in oppido conscientiam expurgassent, Diuinis epulis recreati spem nobis fecerunt vberioris quondam ex agro Parthenio messis.

VENIO ad Urbem, hic ciuium pietas, vt seipsam vinceret, non frequentior solù in sacris apparuit, sed nouis insuper legibus adstringere se ad arctiorem cultum cogitauit: Nam præter coetum sceminarum, qui ante aliquot annos sub nomine Matris Dei coaluit, hodieq; crebriore sacramentorum vsu viget, fata est hoc anno virorum ex opificibus maximè, quibus id stadium est, cum sacra mysteria ipsi frequentius vsurpent, tum alijs suadeant.

Nostri

Nostri inter se sortiti prouincias, ad sedecim pagos bis qualibet hebdomadè excurrerunt, ferendæ doctrinæ Christianæ & prædicandę poenitentia causa: neque cessatum ab his, qui domi remanserunt, sed iidem labores in D. Virginis templo continuati: Et fuit operæpretium. De totius vitæ noxis auditi fermè ducenti: tres quatuorve à pellicatu abstracti, intestinis dissidentes odiis in mutuam gratiam reducti, vnius familiæ rusticana pacificatio multis admirationi fuit, quòd eam ante multi viri primarij frustra tentassent. Porrò ex ijs qui Lutheri dogma sequuti sunt redierunt ad Ecclesiam circa Paschatis ferias vno in pago partim Parochi, partim Nostrorum opera quadraginta. Præter hos diterfis in locis ab hæresi absoluiimus duos supra triginta, quorum vnus iam penè in errore confenerat. Alius qui Lutheranorum cœnæ diu assueuerat nunc longè præfert Angelicas dapes: plurimi nutante in fide confirmati, dataque documenta nonnullis qua ratione molestis, crebrisque hæreticorum insultibus occurrerent: deterriti quidam à frequentandis hæreticorum gurgustijs, audiendis concionibus, contaminatis libris euoluendis, persuasum iisdè multò gratius Deo cordium inspectori fore, si priuatim domi suæ, quàm publicè in prophanis hæreticorum conuentibus preces fundant.

FVERVNT tres, quos malus dæmò tetrīs imaginibus noctu diuque territans, modò præcipitium, modò laqueum suadebat. Hi cum è Nostris remedium quæsiuissent communi animarum pharmaco, expiatione nozarum, optatam mentis sanitatem tranquillitatemque adepti sunt. Vni immanis draco sese obijciebat, horrendo rictu, quasi extemplo miserum deuoraturus, exclamat ille, Deique misericordiam implorat, sed audit ita demùm impetraturum, si exomologesi peccatorum virus eiecerit. Inde hominem trepidatio inuadit, conscientia scelerum adeo percussum, vt nulli mortalium sese pecto-

ris arcana tutò credere posse confidat. Verùm in hisce tenebris, ac timore nocturno, affulget mox diuinæ bonitatis radius, secundum quietem aspicit Sacerdotem è Societate nostra, tanquam erigentem manum, & draconem virga pellentem. Hoc confirmatus visu venit ad nos Heiligenstadium, elutisque totius vitæ maculis facillè obtinuit candore animi, vt deformis monstri terriculamenta facefferet. Mulier cum partus doloribus plures dies conflictari solita, hoc anno cum speciem diuini agni appendisset ad collum, primò statim die feliciter enixa est. Fuit & alijs infirmis opera Nostrorum utilis, cum non animarum modò præsidia, sed & corporum subsidia procurarentur. In his vicinum Monasterium Virginum pestilenti contagione occupatum, Societatis charitatem prædicare non cessat: Corripitur coenobij Præfectus, aduolant ex templo Nostrum, ritèque expiatum, supremo simul viatico ad mortis iter, simul vnctione ad luctam instruunt. Porro Nostrum diuino beneficio salui & incolumes, ad nos redire, mirante factum & commendante Ciuitate.

RESIDENTIA ERFORDIANA.

VNT in hac Residentia duo Sacerdotes ex Nostris: vtrumque diuina bonitas à sæuissima superioris anni pestilentia conseruauit, ad vineam Domini excubantem; & nonnulli periculo domi forisque expositum, dum non modò in templo cuius operam præbebant ad animi labe expurgandas, sed eandem quoque infectis contagio, si quando rogarentur, non denegabant. Inter eos, qui apud Nostrum animæ sordes, qua in Vrbe, qua in pago absterterunt, fuere circiter

ter quindecim, qui extra Ecclesiam vixerant, tres item, qui ex intimis hæreticorum regionibus expurgandæ conscientiæ gratia aduenerant. Ex quibus vnus cum graues ob religionem, quam intrepidè profiteretur, molestias sustineret, & iuberetur à verbi ministro aut religionem, aut locum mutare, consiliū nostri Patris apud alios prædicauit, quo credebat se deinceps & sedem, & fidem, & conscientiam integram conseruaturum. Cum celestem opem implorare, ac crebris supplicationibus Diuinum numen placare pro auertenda pestilitate Clerus decreuisset, confugit ad Nostros, Capituliq̃ decreto rogauit, vt dum supplicationes essent habendæ prius verba ad populum facerent. Habuere conciones quauis hebdomade binas, magna, vt fatebantur auditores, afflictorum ob quotidiana funera, consolatione: nec minore etiam in plures annos fructus spirituales pollicente ad salutem curandam instructione: maior verò fuit expectatio concionis illius, & ferè apud aliquos trepidatio, quando liberata Vrbe ab hac clade ad consequendas pontificias Indulgentias instituta fuit sollemnis supplicatio, & de Indulgentijs in omnium ferè Catholicorum confessu copiosè è cathedra disputatum, cum de eiusmodi remissione sacra concio, vel publica supplicatio ab hominum memoria instituta non fuisset, gratularentur sibi Catholici, se ab hoc pio opere à nemine turbari, de quo vel ante paucos annos tutum non fuisset consilia inire. Factum Capituli ædis Marianæ nos ad concionem postulantis, sequuti sunt per Urbem Parochi, qui non rarò vt eorum vices suppleremus, expetiuerunt, vt intra anni spatium plus minus tricies à Nostri è suggestu sit dictum, nullumq̃ extet Catholicorum templum celebrius, in quo non sint aliquoties conciones habitæ, cum nullus interim obseruatus fuerit, qui verbo contra illas musitaret. Capituli & Curionum exemplum imitati quoque ciues laici, Parochiæ curatores, qui cum
suum

suum Pastorem morte ereptum amississent, rogarunt Nostros, ut donec alium per tempus nacti essent, festis saltem diebus, sacro & concione populum ibi pascerent: curauimus aliquoties donec alius substitueretur, & haud obscure fatebantur, ingratum sibi accidisse, quod tam citò certus obtruderetur, optantes diutius nostro pascuo uti. Nec ad vulgus modò, sed & ad litteratos latinè oratum in exequijs tum magnifici Vicedomini, tum Abbatis ordinis S. Benedicti: qua vtraque vice valde sibi gratulabantur, qui dicentem audierant.

COLLEGIUM MOLSHEMENSE.

OLLEGIUM hoc potiore anni parte, è Nostris incoluere duo de triginta, Sacerdotes 12. Magister vnus: Theologiae studiosi septem: Coadiutores octo: quorù omnium pro sua cuiusq; virili, quã domi, quã foris, fructus operæ nõ malignè cõstitit, cum communis quãdam lateq; serpens contagio Alfatiam etiam vexaret, & nõs Deus huius sui flagelli seu beneficij immunes esse noluit: Equidẽ vt pestis anno elapso Magistrum optimum: ita currente Patrem æquè bonum cruenta alui deiectione miserè depasta est. P. Iacobus VVilichius, is erat annos natus triginta, decennium circiter in Societate compleuerat, vix vnum in Sacerdotio, vir admodum sui contemptor & exactè obediens ac simplex, in iuuentute moderanda diligens, & industria singulari, verecundiãque. Dissenteriaẽ huc correptus perfecti Religiosi numeros compleuit, vt Nostris magnum perfectionis exemplum, externis verò moriens sui desiderium reliquerit. Biduo vltimò quo ei lucta cum morte acerbior fuit,

fuit, coepit in lachrymas quandoque resolui, sæpe per preces Christo suppliciter fieri, Deo se totum suaque omnia offerre & consecrare, crebriusculè confessarium expetere, & quicquid superstes erat voculæ, & valetudinis ad Deiparæ patrociniū impetrandum, id omne conferre, identidem in ore habere, Maria mater gratiæ, Maria Mater gratiæ. Denique sic ad S. Obedientiæ numeros omnia componere, vt absque curatoris sui concessu nefas duceret pedem loco mouere, quantum licuit per morbi vim: ergo post sæuum cum morbo, cum morte, demonibusque vt apparebat duellum, inuitatu Domini Deique sui, quem coram adesse palam affirmabat, dum circumstantium quispiam rosarium cum ipso percurrebat, ex hac mortalitate ad immortalitatem (vt vita ipsius ac mors nobis fidem faciunt) sacramentis omnibus munitus lætus emigravit. Sex alij paulò post eodem modo laborare coeperunt, sed Dei beneficio conualuerunt. Conciones tum statæ, tum extraordinariæ magno populi concursu domi forisque frequentatæ sunt. Ex varijs etiam conscientiæ labyrinthis alij septem erepti. Vnus Catholicus metu quodam inani ad nãias Lutheranas itans, in Ecclesiam est repositus. Triginta ab hæresi ad Catholicam fidem ducti sunt: vni persuasum, vt ab hæreticis se reciperet ad quos migrauerat. Libri hæresi infecti non pauci ablati. Nostræ Societatis commentationibus exculti sex. Vnus & alter conscientiæ stimulis exagitatus, à multis milliari- bus huc vsque excurrerunt remedij gratiã. Cum superioris anni æstate lues exorta non ante adultam hyemem remitteret, ad noui anni exordium, duo è Nostris à Collegio separati diu noctuque ciuium solatio paruere & auxilio. Elaboratum vt eleemosyna partim Collegij, partim piorum hominum inopia multorum qui huc confluxerant, subleuaretur. Solemnioribus festis in æde nostra refecti ex illis 150. communionem sacra, quibus Collegium dedit

dedit prandium. Euocati nostri Obernehemium Imperiale oppidum festis Natalitijs, feriisq; Christi resurgentis, maximo cum fructu totius Ciuitatis, quæ nos ut Patres suos impendio amat: vbi minimè prætereunda cuiusdam patris, qui ad natalem Christi eò abierat, industria: Nam cum aliquanta esset à Confessionum laboribus remissio, ne omnino vacaret, etiam respirando scholas adiit, numerosamque iuuentutem pro captu ad festa instruxit. Hospitale itidem ciuium inuisit, prudentibusque alijs ipse ad concordiam tuendam & animi aliquam præparationem pro eodem festo exhortationis epulum animabus præbuit, & iucundum & opportunum.

S V B finem verni ieiunij duo Sacerdotes è Nostri Hagenoam, præcipuam Alsatiaë Urbem profecti sunt inuitatu saniorum ciuium partis: nec abfuit operæ precium: data aures plus trecentis confitentibus è plebe summatis, tredecim è Senatu. Conciones habitæ magno cum concursu & applausu ipsorum etiam hæreticorum, quibus rei veritas & dicentis industria, vel inuitis hoc epiphonema expressit. Si quidem sic semper fuisset instructi verbo & exemplo, nunquam huc miseriarum deuentum esset. Catholici occasione vtendum rati, facinus audax aggrediuntur, in templum Urbis princeps, nostrum quoque concionatorem (quod ante hac nisi me fallit opinio nunquam quisquam facere ausus fuit), traducunt, nequicquam frementibus hæreticis, Catholicis verò summè gaudentibus, occultas tamen machinas vel vim apertam subueriti consules duo Catholici, penes quos tunc temporis regimen erat, bene hastati cum satellitibus, Nostros rei totius ignaros ad hospitium vsque ponere sunt infecuti. Verum nihil æquè Catholicis gratum, ingratum hæreticis accidit, iisdem sacris diebus, atque vnius præcipui consulis egregiè Lutherani mors, qui cum perfidiam suam occasuram timent, Catholici sperant. Eius
funus

funus Catholicorum nemo propemodum est comitatus. Momordit hoc sectarios, eo acrius: quod aliàs primarij quique Catholici pompam eam lugubrem deducere soliti præsentia Nostrorum (vt ipsi suspicantur) essent repressi, vt nos credimus, ardore audiendi Nostrum de Christi Domini cruciatibus differentem. Iucundum præbuit spectaculum 20. circiter puellulorum hæreticam oppidi scholam frequentantium, qui tamen parentes habent Catholicos, aduentus ad confessionem faciendam. Idem cum lachrymis tres alij fecere. Dissidentes reconciliati & inter se, & cum Deo. Vnus aliquis qui sua culpa quadriennij spatio pane illo Angelorum se ipsum priuarat, & ad sanio rem mentem, & ad veri Christiani hominis officium est reuocatus.

FINIS non sit omnia persequenti. Hoc postrennum, idemque pulcherrimum. Reuertentibus Nostris comites sese obtulerunt viri duo primarij, alter consul, alter penè consul, experturi re ipsa fructum & dulcedinem meditationum R. P. N. Ignatij, quarum laudes auribus tantum hæctenus accepissent: fructus operæ stetit. Parochus quidam spiritalibus exercitijs excultus, magno suo suorumque commodo, prout ex confessionibus, ad quas excipiendas de Nostris accessere, intellectum est satis: ad quam rem non parua Toparchæ pietas contulit & exemplum: ipse Princeps tridui præparationem accuratam inspectantibus omnibus & stupentibus ad pedes Sacerdotis nostri se supplex abiecit, de scripto errata pandit, quem è vestigio vxor, vxorem familia tota cum rusticana turba sunt insecuti. Sunt postremò ibi explicatæ confessiones hominum plus minus trecentorum, & sedes confessionales ad modum nostrum curatæ. Huic par penè laboris ac operæ fructus extitit in alijs tribus pagis, in quibus Germanicæ ac Gallicæ catecheses, conciones, & confessiones auditæ. Sunt in ijs qui prædicant se hæctenus
(fortè

(fortè quod ad radices Voghesi môtis adherescant) ritu ferarum victitasse, cum nostro aduentu pariter veram lucem mentibus suis obortam. Multi multos ad confessionem ad nos adduxerunt, inter eos quatuor, qui nunquam antea fuerât Nostris confessi. Seminariolum coetus parthenij, & quædam quasi appendix est Sodalitas Angelorum; quæ annis & corporibus alteri absq; controuersia cedit, minus forte virtute atque animis. Acceperat ex illa adolescentulus versiculos quosdam absque mora memoriæ imprimendos, quos breui post Angeli custodis officium representans esset recitaturus. Dum itaque ad cataractam molæ inter discendum aliud agit, vt pueris mos est, inque rotas molares forte oculos intendit, pede fallente fermè ipsis rotis est interceptus. Iam supinus secundo flumine ad eas ferebatur, cum simul ipsi Angelus custos in mentem indit, vt pariter nescio quod vimen male fidum arripiat, pariter vocem auxilio poscendo intendat. Molitoris ergo accursu aquis extractus, periculum euasit tenens mordicùs manu chartam cui versiculi inscripti erant. Serenissimi & Reuerendissimi D. Cardinalis & Episcopi nostri, tum Decani & Capituli beneuolentiam in nos nihil imminutam, hoc iudicio sit, quòd quemadmodum superioribus proximis annis quinque vicariatus ad integrandam Collegii foundationem liberaliter contulerunt, sic hoc anno literas sigillis suis munitas gratiose dederunt.

COL

(fortè)

COLLEGIUM
CONVELVNTINVM.

CONVELVNTIAE vix erunt de nostris
septemdecim: Sacerdotes 9. 2. Praeceptores:
reliqui Domestica cura occupati. Ex his 129
Aprilis mortem obiit M. Henricus VVimme-
rus patria Iuliacensis; anno ætatis suæ ferè 30. cum annos
octo partim tyrocinio, partim humaniorum literarum
professione, partim casuum auditione compleisset. Huc
missus magna nobis submissionis & patientiæ documenta
dedit. Anniuersario die foundationis, qui D. Ioannis Ba-
ptistæ natiuitate sacer est, Reuerendissimus Archiepisco-
pus Treuirensis fundator noster, ægro licet corpore, le-
ctica tamen ad Collegium vectus, cereum sibi fundatio-
nis offerri voluit, qui & 27. Septembris, quo die dedicatio
nostri templi celebratur, & rei diuinæ, & prandio, cuius
impensas ad Collegium miserat, cum viris primariis læ-
tus interfuit: & paulo post 400. coronatos ad æs alienum
soluendum R. P. Rectori donauit, facta maioris benefi-
centiæ promissione. Superiore etiam Martio Treuiris ad
medicorum desperationem laborans, cum præter No-
strorum Patrum Treuirensium eximiam charitatem, e-
tiam nostri Sacerdotis ipsi dies noctesque inferuentis
obsequia probasset, multa huic Collegio priuilegia Ar-
chiepiscopali diplomate concessit: nimirum quod Paro-
chiam Gulsensem, & primi sacri beneficium sua etiam
auctoritate incorporarit: atque vt ibidem coloni non nisi
nobis monitis & approbantibus vindemiationem in-
choare possint, inchoatamque in diuersa loca partiri, &
decimas commodè & integre percipere valeamus: quod
priuilegium hoc anno cum insigni nostra utilitate vsur-

patum. Donatum nobis à Reuerendis Patribus Carthufianis brachium S. Seruati Episcopi, cuius illi maximam corporis partem habent, quod tanto gratius fuit, quòd patronus fit Gulfa, vbi decimas habet Collegium, & ibidem finitimorum religione & concursu valde celebretur. Explicata Christi Redemptoris nostri passio quinque diuersis in locis, tertio & sexto etiam ab hinc milliaris. Dolorem auditorum de suis noxis, deque Saluatoris cruciatibus, satis profusa vbertim lachrymæ, & excepta paulo post confessiones testabantur. Deplorabant nonnulli, qui ex pagis eò confluerant, suam infelicitatem, quòd talibus destituerentur Magistris, per quos & peccata agnoscere, & veniam consequi addicerent. Sanctiori hebdomade Cockemij Sacerdos cum socio Pastori decumbenti, & per eosdem dies è vita decedenti, præsidio fuerunt: ille Ecclesiæ functiones in Ecclesia peragebat, hinc domi charitatis officia agro præstabat. In metu erant nonnulli ne propter confessionem sæpius inculcatam, tamque seuerè, vt putabant, explicatam, plerique Sacerdotem nostrum refugerent: sed documentò fuerunt assidue ab illo excepta confessiones, pluris illis esse vulnera diligentis, quàm oscula blandientis.

EXCURSUM etiam ad duò Monasteria septem hinc milliaribus distantia, cincta vndique hæreticis, vbi religiosi per Nostros in sua vocatione confirmati, confessiones audita, habita conciones. E Virginum cetero nobio (vbi disciplina monastica ob circumfusas hæreses oppressa & sepulta iacebat) consilio Nostrorum virgo vna missa est ad Monasterium, vbi completis probationis annis, de integro Nouitiatum auspicaretur, & haustam indefacram disciplinam in suas transfunderet, finimque cetero nobium cui vehemèter Principes non Catholici inhiant, admissione plurium personarum conferret. Adductus pagus Nostrorum hortatu, vt præter suam consuetudinem,

70. ex diuologoſin, die Aſſumptæ Virgini feſto, inſtitue-
 rint, & ſacraſi adierint Synaxim. Adſtricta ſanctimonia-
 lium, vbi concionis fama ad eas peruasit, maior quam
 decebat egrediendi licentia. Pellicēs tres à nefarijs amo-
 ribus abstractæ. Libri hæretici vbi à concionatore eorum
 cognita perniciēs, traditi: quatuordecim numerati, qui ab
 hæſi ad Catholicam fidem traducti: in his quidam Cal-
 uiniani dogmatis adeo erat tenax, vt omnes preces ma-
 tris nihil penſi haberet: illa demum extremum de vita
 periclitans, accerſito Patre noſtro, rogat, ſi qua ratione fi-
 lium ab illa mentis obſtinatione dimouere queat, ſe qui-
 dem munitam omnibus ſacramentis, nihil porro eſſe,
 quod animum angat, dummodo filium in gremio Eccle-
 ſiæ repositum videat, tum facilem ſibi iucundumque ex
 hac vita fore exitum: obreſtatur hominem noſter, vt mo-
 ribundæ matri, cui tot nominibus ſit obnoxius, hoc det
 ſolati, nec multa: exporrecta fronte & manu ſe deinceps
 pollicetur Catholicum fore, inſpectante & geſtiente præ-
 gaudio matre, viribus paulatim conualeſcente. Duo
 graſſatores & latrones, quorum alter nunquam de
 peccatis conſeſſus fuerat, alter etiam in hæſi educa-
 tus, ex priſtis totius vitæ noxiis & S. Euchariſtia confirma-
 ti, comitantibus noſtris, mirantibus ſpectatoribus vlti-
 mum ſupplicium plè & conſtante perulere. Hoc anno,
 vt ſuperiore magna fortitudine & charitate externa &
 ſpiritualia adiumenta adhibita peſte laborantibus. Reue-
 rendiſſimus noſter, vt ipſe Noſtris conſitetur, ita fratre
 ſuo hydrope laborante tempeſtiue ad nos miſit, vt eius
 conſeſſionem exciperemus, & ſacra Euchariſtia munire-
 mus, eique eſſemus ſolatio in extrema neceſſitate: quod
 & factum. Erectus cuiuſdam animus ex deſperatione, qui
 violentas manus ſibi met inferre moliebat, 111311110

COCKEMIO adductus iuuenis, quem à malo
 ſpiritu obſeſſum eſſe metuebant parentes. Hunc mater,

cum indignatione à se abeuntem, diris deuouerat: quare proficilenti in moerore iuueni, dæmon in specie iuuenis apparens, sciscitatur num se sequi velit; facturum se, vt mox optato loco consistat; quod cum ille probaret, data vi magna pecuniæ, quam post triduum in stercus asinum conuersam depræhendit, præhensum sistebat subito quò iuuenis cogitabat. Hinc illi nulla quies, hirco impositus varios patiebatur raptus, nunc vt vineta omnia cum veneficis, quæ certis locis conueniebant, & quidquid virorem haberet perditum iret: nunc vt laqueo sibimet ipsi mortem cõcisceret suadebat; sed negabat ille semper excelso animo. Interrogatus num in Paschate ré Sacerdoti, explicuisset, voluisse ait, sed retetam semper à spiritu linguã, qui tunc ad cor assedisset. Deniq; præ nimijs diaboli infestationibus vltro rem omnem aperuit: quare ad nos vnà cum parente missus est. Nos confessione sacramentali piatum, & spiritualibus amuletis contra hostem munitum dimissimus. Quædam foemina pestilenti curiositate incensa suum sibi riualet repræsentari desiderabat, & ecce è vestigio adest dæmon in illius adolescentis specie, ita tamé vt ex hircinis pedibus agnosceretur: offert ei pecunijs oneratam crumenam, quæ altero die in simum equinum conuersa fuere, & magnificis promissis ipsi vt fidem obsequetiamq; addicat, pellicit: sed hebdomadis inducias postulans impetrauit, quibus ferè exactis ob facinus suum perterrita ad nos confugit: & ecce in silua diabolus occurrens exigit promissum, & ni præstet strangulationem minatur: illa præterdit condictum tempus nondum præteruisse, & Deo opitulante præsens euadit periculum. Itaque ad nos veniens monita vt foederi renunciaret diabolico, & nouum iniret cum Christo, de peccatis omnibus confiteretur, S. Eucharistia se muniret, vitam piam ageret, & scuto fidei ignea impijssimi impostoris tela repelleret: libens promptaque obtemperauit, obsecundantemque

Deus

Deus infinita bonitate æternæ salutis discrimini subduxit.

CELLIS decumbente pestilentia parôcho, & auerfantibus omnibus locum, cum quoscunque Monasterij Sprengerbacensis Abbas, cuius id intererat, in suppetias rogasset, missus est Sacerdos de nostris cum socio. Præter Cellensem Ecclesiam duo alia loca, per quæ eadem lues grassabatur, curanda erant. In aditu difficultates sese offerebant: domum enim Parochi petere, aliquot iam funeribus fœdatam, temerarium: integris verò, incontanimatissime recipi ædibus intutum ciuibus, quamuis toto oppido parum esset reliqui, quò non peruenisset contagio. Accidit tamen Dei ope, qui animas illas deserere noluit, vt ciuis quem metus expulerat, domum suam commodaret, vacuam quidem, at Nostris vsibus accomodatam. Pastorem vita iam functum terræ mandarunt primùm: tum incolis morbidis pariter & sanis allata medela. Nulla ferè, dies intra tres hebdomadas transibat, quâ non ægroti adirentur: nullus dies facer quinque septimanarum spatio, quo non poenitiæ & Eucharistiæ esset vsus. Irrepsit in illa sacramenta magna ignoratio: in extremam vnctionem multę superstitiones, in mores fœnus, & intolerabilis iniustitia, in cultum diuinum neglectus. Effectum conuersionibus vt modum ritè confitendi peccata & communicandi addicerent, & id genus alia: in discessu dolere se significabant, quòd diutius nos retinere non liceret, per quos Ecclesiæ suæ breui melius futurum sperarent. Reconciliati, quorum animi grauibus discordijs erant distracti, ciues coniuges, vicini, & duo viri primarij affinitate coniunctissimi, acerbo & capitali odio dissidentes.

COLLEGIUM PADERBORNENSE.

NVMERATI sunt Paderbornæ de Nostris, duodecim: Sacerdotes 7. Magister vnus, Adiutores temporales quatuor. Grauitè Vrbes lues peruagata sub autumnii initium Sacerdotem afflixit; beneficio tamen diuino saluus euasit; reliqui semper incolumes, nisi quòd tres nonnihil tentati quotidiano malorum vñu malum auerterant. Laboratum in scholis paucis admodum præsentibus, tum ne præteriti temporis fructus omnino interiret, tum ne maleuolòs, quorum hic magnus numerus, perperam de nobis loquendi materia præberetur. Cum alij studiosorum perterriti aliò commigrassent, nihilominus in rebus, quæ ad religionem pertinent constanter agere conati sunt. Recipere se ad Ecclesiam aliquot. Itum etiam ad illos quibus ob ingrauescentem luem non corporis modò, sed animæ etiam periculum in procliui erat. Reductus aliquis imminente iam morte in viam, à qua multo tempore aberrarat, à duobus hæreticorum ministris praua persuasione inductus, qui in Saxonia animas suas pro eius salute pignori opposuerant. Mirus in eius conuersione fuit filij labor, qui etiam aliquàdo plagis exceptus, quòd feruentior esset in Catholica fide, nihilominus nullas molestias subterfugit, quoad parentem Nostrorum auxilio ad meliora induxisset.

EXCVRSVM ab aliquibus in vicina loca fructu non poenitendo. Satrapa nobilitatis præcipuæ Sacerdoti nostro charitatis exercendæ materiam, cum morbo laboraret, non exiguam dedit. Insecuta ipsius mors nemini non videbi

videbitur luctuosa, tum publici boni, tum Religionis & Societatis nostræ: sed hoc damnum abundè refarcit alter in eius locum suffectus Satrapa, qui cum Sacerdotis consuetudine & instructione publicè in Ecclesiam, coram tota plebe, execratus errores ad Ecclesiam redijt, factusque ex hoste Societatis benefactor, utpote cui salutem suam acceptam refert, eandemque beneficijs prosequi non destitit. Administrata à Sacerdote nostro Parochia oppidi alicuius fat opulenti, ac incolarum multitudine celebris, ubi licet omnes Lutheri venenum, si vnum excipias, imbibissent, frequentes tamen magno concursu ad conciones vsque eò crebras, ut octiduo nonnunquam haberentur sedecim, ventitarunt. Sustinuerat ad tempus prouinciam illam Monachus sui ordinis desertor, homo non tantum indoctus, sed etiam insigniter improbus. A ciuibus cõsilio & studio Sacerdotis nostri effectum est, ut acceptis centum aureis, homo maliciosus intra 24. horarum spatium vrbe exigeretur, cum quo æquè feliciter eodem tempore scholæ moderator, qui inuentum hæresi informarat, ritusq; Ecclesiæ penitus sustulerat, exactus est. His igitur submotis, & Parocho catholico in locum substituto: spes fore ut & ipsi incolæ meliora consilia capescerent resipiscant, & vberiores quotidie fructus à iuuentute proueniant. Missæ ex oppido distante iter vnius diei ad Collegium litteræ, quibus instabat Doctor Iurispræritus, ut quamprimùm daretur occasio, aliquis professionem suam ad se dirigeret, à quo peccatorum vinculis exolueretur, illicitum affirmans, cõfiteri ijs, quos excommunicationi putaret ob concubinatum subiectos. Illorum enim alioqui quotidie facta fuisset copia. Huic desiderio, ut factum est satis, tanto in nos exarsit amore, ut vicinas portæ ædes sibi compararit, quo commodior esset Nostros excipiendi facultas. Alibi diuina à diuersis multo tempore peracta: apertæ è multis peccatorum nõ-

æ, quas hæcenus suppresserant, nonnulli à turpi concubinato ad sacrum coniugium perducti, atque ut præter morem loci ad sacrum Christi corpus accipiendum non inuiti, sed sponte sua ducerentur, permoti. Effectum literis nostris apud Magistratum, ut duo, quibus vis iniusta inferebatur, in ius bonorum hæreditariorum reponerentur.

COLLEGIUM MONASTERIENSE.

NUMERATI sunt in hoc Collegio è Nostris septemdecim: Sacerdotes 10. Magistri duo, Coadiutores 5. omnes à contagio grassantis pestilentia immunes. Ciues pariter & aduena, etiam è locis hæresi infectis magno numero apud nos sacramenta frequentarunt: confirmati vacillantes in fide multi, conuersi ab hæreticis aliquot. Miles atheus antequam poenam debitam morte lueret, ab errore reuocatus, & Eucharistia munitus decessit. Adiuti qui pestilentia desperatè laborabant. Foeminarum quarundè religioni & pudicitia consultum. Fuit qui sponsalia rescinderet, quòd sponsam è religione nostra alienam intellexisset. Alia contracti cum hæretico matrimonij catholico spreto, poenas dedit, marito à dæmone de lecto pertracto, & paucos post dies mortuo. Reconciliati duo pertinaci odio dissidentes: alij à noxio foeminarum consortio abducti. Clara cum primis & Illustris fuit conuersio clarissimæ Comitissæ Elisabethæ Mansfeldicæ, quæ orta ex natali solo Lutheri, eius perfidiam cum lacte nutricis imbiberat: factum est verò, cum in Belgium fortè ad curiam profecta, ut pietatem populi Catholici suspiceret primum:

mum; deinde lachrymis precibusque optimæ pedissequæ perculsa quæreret Nostros, quæsiuit, inuenit, audiit, capta est, atque post tridui solitariam deplorationem peccatorum est absoluta, & euecta denique ad hanc Urbem, quam aliquot iam annos incoluerat Lutherana, in stuporem dedit oppidanos. Adijt nos palam, cum gynecæo, sæpius in publico expiauit animum confessario, & Sanctissimum Sacramentum, Christi & Deiparæ ferijs, in templo nostro religiosè percepit: nunc in curanda & augenda sacra suppellectile tota est. Interdictos ab Ecclesia cibos familiæ suæ proponi nullo modo patitur: & ne quæ contagio erroris domi resideret, libros vndique conquistos, etsi argento ornati, & à charissimis donati essent, plena sporta ad Collegium misit, & filiolos nobis in disciplinam dedit. Profuit in animandis Catholicis mira Dei animaduersio, in sacrilegis hisce locis celebrata sermonibus.

BATAVVS miles expugnatis regijs præsidijs, iram omnem in templa conuerterat, horribilem passim altarium & imaginum stragem ediderat: sed vt agnoscerent violari Deum sacrilegi, duo præcipui luerunt furorem in exemplum multitudinis. Alter cæmentarius oppidi Rhenensis precio accitus in Lingentis territorij pagum, ab imagine corruente obrutus est: Alter nobilis missus cum Iconomachorum manu ad disturbanda altaria, cum in Monasterio iam vastato icunculam D. Virginis reliquam inuenisset in eam calces allisit, addito impio & nefario conuitio, sensit ilicò vstulari pedem ea parte, quæ temerarat Deiparæ effigiem, & vt certa sit causa mali, cœpit indidem enalci ex pede in pulpoca verruca specie violatæ imaginis. Adhibiti vulnerarij peritissimi, exstita vindex imago, sed frustra: persequebatur hominem impium magna mater, neque intermisit antè poenam, quam ille superante incendio, vitam. Catholici cuiusdam in exterminandis libris impijs eluxit zelus; conuenit is precio

cum bibliopola, vt quisquis quocunque loco reperiffet mendaciloquos auctores, eximere fibi liceret, & cum argentum mutuum pofceret, folam hanc piam vfuram addidit. Exculi fpiritualibus exercitijs apud nos fex, cum has sanctas epulas his in locis vix quisquam externorum attigiffet. In his Urbis non ignobilis Senator, qui & ordinibus facris initiari voluit, vt in patria Caluiniano iugo oppreffa, reliquias veræ pietatis fouere poffet. Religiofis duobus transfugium meditantibus opportunè subuentum. Reuocati incolæ cuiusdam loci ab importuna vtriusque speciei in venerabili Sacramento flagitatione. Cohibita zelo Sodalium & Ecclefiaftici cuiusdam, procax quorundam impietas, tectis capitibus in facro loco verfantium. Vindicatæ ab iniuria Diuorum reliquiar, & bonâ pars è manibus AEditui Lutherani, atque è fitu ad nos translata.

SE QVITVR gymnasium: habuit illud auditores difcipulos circiter mille, pluresque multo habuiffet, fi omnibus aditus patuiffet. Multi difcipulorum ad Ecclefiam reducti, à quâ magis parentum quàm fuo vitio aberrauerant. Iuuentutis ardor in litteris, vel cum peffilentia hinc inde serpente, conftans perfitit, vel cum eleganti dramate ex Actis S. Luciani de duobus Nicomediensibus dato, frequentiffima fe ad ftudiorum renouationem ftitit. Postularunt à fcholis noffris Iuuentutis fuæ Doctores oppida multa, & impetrarunt aliqua. Pueri in fecunda Grammatices fchola, vndecim pauperes honefto vultu ab fe ornatos, confirmandos adduxere ad Proepifcopum. In annua fupplicatione tantum valuit exemplum difcipulorum noffrorum, religiofe fanctiffimam Eucharifiam profequentium, vt fe certatim alij, nouo his locis more in coenum ac lutum proiecerint venerabundi. Plures cum parentibus & amicis hareticis egregie certarunt. Duo à parente ad veritos cibos inuitati, ita reftitère, vt ipfe remittens

mittens filios ad nos gratias egerit, pro tam fidei, piaque institutione. Alteri cum per vim ingererentur cibi vetiti in os, expuit in faciem ingerentium hæreticorum. Fuit qui parentem morti propinquum ad salutarem poenitentiam adduxit. Alij qui in medio nationis prauæ, constantissimè in auita religione, quam hic hauserant, decessere, etsi quidam ex ijs nobilis iuuenis, à tribus Satanæ Ministris oppugnaretur.

SODALIVM vt alias, ita hoc anno illustris pietas fuit. Adscripti in Sodalitatem plures viri primarij, quorum vnus discedens testimonium petijt inferendum testamento, vt haberent posteri suæ in B. Virginem obseruantia certissima vestigia. Irrisiones ob religionem constanti animo pertulere quidam. Vnus 40. taleros sibi coram socio à parente iniectos, in manum & amplas promissiones, si à scholis nostris ad Calvinianas transfret, generosè contempsit. Extulere Sodales, vt noua, ita iucundissima pompa adolescentem filium ciuis Monasteriensis: conficiebatur tabe iuuenis, nec quidquam adeo angebat, quam non adscriptum esse in numerum Sodalium, id vbi infimis precibus extorsit, lætus discessit; subibant feretro nobiles adolescentes, subsequēbatur ordo Sodalium, effusis ad spectaculum plurimis, ita placuere exequiæ, vt optabilem dicerent huiuscemodi mortem, nec vnquam Consuli tam honorificè parentatum. Duæ certè Virgines nobiles argenteis donarijs & veste holoserica Sodalitati donata, animum suum, & piam, quam è funebri pompa hauserant voluptatem, testatæ sunt.

ABSOLVTVM hoc anno templum est, amplum, elegans, & nostris vsibus peraccomodum è collectis piorum 4090. extrui cœptum: In quo nescias an Dei optimi Max. benignitatem, & prouidentiam in nos singularem, an piorum liberalitatem magis admireris: illa in medijs periculis, grassantibus vndique prædonibus, nostros plaustrarios

strarios materiam conuehentes ferè tutata est: hanc largæ eleemosinæ, & sumptus ad tantum opus necessarij liberalissimè subministrati declararunt. Benefactorum è vulgo non est numerus: Eximij fuere Serenissimus Elector Ernestus, cum Reuerendo & nobili Collegio Ecclesiæ Cathedralis: quin imo & auersi à Catholicis Principes Brunsvicensis, & Luneburgensis, ducentos ille, hic centum taleros in structuram templi contulerunt. Aram maiorem Serenissimus Elector Coloniesis ex marmore & alabastro, vel vsque è Lotharingia huc aduecto, eleganti opere faciendam curauit. Scholarum nobilitas frequens & lecta sane celebri pompa fundamenta iecit: E binis reliquis alterius Sodales Parthenij maiores, alterius minores cum festo carminum & orationum apparatu Encœnia celebrata ad VIII. Idus Septembris, non minori liberalitate, quàm frequentia amicorum. Legatus Reuerendissimi Ernesti centum taleros obtulit; nobilis Collegij Secretarius duplum. Sequuti hos è clero multi Gubernatores Prouinciæ, Consules duo, alij magno numero: Atque ex hoc tempore ferè suppellex varia, aurea argenteaque in templum nouum collata: cui honorem singularem conciliauit corpus Haduugis Polonorum Ducissæ, quæ matertera S. Elisabethæ fuit, factis admirandis per omnem Sarmatiam clarissima, à Clemente III. anno 1267. inter diuinas recensita. Hoc corpus habuere olim magno in precio nobiles VVestphaliæ virgines prædiuites, coenobij à filio Ducis VVedekindi exstructi: post collapsa disciplina infectæ veneno hæreseos facillè passæ erant dissipari: sed cum virgo nobilis Margareta à Mandello illa sacrilegia detestaretur, proiecta temerè S. Haduugis ossa collegit, obsignataque fideli chirographo seposuit. Inde venerunt in potestatem viri nobilis catholici, ab eo denique in ius nostrum. Accepit ad has diuitias os magnum Sancti Bartholomei Apostoli, aliarumque reliquiarum

liquiarum non exigua copia, cum ab alijs amicis, tum ab Antistite quondam Grouingensis Monasterij in Vrbe hæretica latitante ad nos transmissa. Excursum etiam hoc anno in vicinos Osnaburgensem & Mindensem Episcopatus, nec sine fructu. Præpositi Osnaburgensis, qui nos in hanc messem euocarat, tanta in nos beneuolentia, vt ab hæreticis Iesuitarum Patriarcha vocetur, & graue sibi Nostri causa ipsorum in se odium concitauit, & ea potissimum de causa à Batauo milite per summam iniuriam in carcere aliquamdiu detentus fuerit.

COLLEGIVM

HILDESHEMIA

N. V. M.

SOCIETATIS nostræ familia in Collegio Hildeshemiano vnâ cum missione Hamburgensi, censetur capitibus duodecim, Sacerdotibus sex, duobus Grammaticæ præceptoribus, ac quatuor rei familiaris administris. Cum tetra pestilentia & dissenteria lues toto hoc oppido latè defæuaret, & Catholicis laborantibus operam Nostri non infrequentem darent, illustre illud in nos diuinæ clementiæ argumentum extitit, quòd Angelus percutiens ædes nostras præterierit; & quòd duo, quos malum hoc afflavit, ynius pharmaci haustu intra horæ spacium sanitatem receperunt; quòd tertius æstum febremque qua iactabatur sacro S. Godefridi scipho (ex quo religiosa animi intentione bibebat) plenè restinxerit. Præter consuetas summi templi conciones, in suburbanum oppidum introductus est catechismus, magno pietatis fructu, auditaque ibidem confessiones, & habitæ conciones. Vnde uiginti à Lutheri

Lutheri sæcibus ad Ecclesiam sunt translati. Adolescens vnus monasticen est amplexus: Virgines tres in Religione Christi nupserunt. Agebatur quidam diuturno desperationis spiritu, sed per visum Divina vox eum ad pristinum Confessarium, sacerdotem nostrum, postliminio redire iubebat, a quo certam sibi salutis viam cernebat demonstrari: parat ille & expiatis ad Confessarij pedes animi sordibus, etiamnum tranquilla mente in diuino seruitio perseverat. Adolescens à Nostris alibi ad fidem conuersus in patria hæretica peste corripiebatur, vnde æger octo millibus passuum & amplius ad nos contendit, vt saltem inter Catholicos sacramentorum presidio tutior, ex hac vita migraret: facta igitur exomologesi, cum sacro etiam Christi corporis viatico instructus esset, animam Deo piè inter orationes reddidit, eiusque à Nostris funus curatum fuit. Quamuis duabus classibus exiguum studiosorum numerum ineamus, si reliqua Collegia respicias, florent tamen scholæ tum iuuentum nobilium frequentia (qua aduersarios superamus) tum eruditione & diligentia, tum veræ fidei ardore & constantia quam maximo. Crebrè ipsi cum Lutheranorum discipulis de studijs concertationes. Tres diuersi adolescentes ex Lutheranis facti Catholici, cum in patriam suam quique rediret, & stipendia illis, tum à consanguineis, tum à senatu, & alijs hac conditione offerrentur, vt scholis auræque fidei nuncium remitterent, forti eâ animo reiecerunt, eligentes potius abiecti esse in Domo Dei, & apud Catholicos victum ostiatim quærere, quam habitare in tabernaculis peccatorum. Alius necdum se Ecclesiæ adiunxerat quidem, sed tantum sub disciplina nostra profecerat, vt in patriam hæreticam reuersus non solum pro Catholico se gesserit, & acerrimè eum hæreticis etiam pro veritate Catholica dimicaret. Corripiebatur alius morbo periculoso apud parentes hæreticos, qui neque
vi, neque

vi, neque minis efficere poterant, ut Prædicantem cum
coena sua admitteret, cumque præter spem sanitatem re-
cuperasset, & hæreditate se à parentibus priuandum in-
telligeret, in postliminio ad Lutherum rediret, præta do-
mo paterna ad nostras scholas magna alacritate recur-
rit. Alius autem Lutheri consanguineus à nostris anno su-
periori Ecclesiæ adscitus in patria itidem hæretica ex-
tremum diem clausit. Duo adolescentes cum febribus
diuturnis laborarent, ex scypho S. Godehardi sanitatem
hauserunt. Nouem ex aduersariorum lue, in nostram se
disciplinam tradidère, ob quod plerique hospitij exclu-
si, ac per lictores eiecti in duro pauimento & asseribus,
magno patientiæ argumento aliquot hebdomadibus cu-
barunt, & etiamnum constantes in disciplina nostra per-
seuerant: vrit autem hæreticos tam foelix nostrarum
scholarum progressus, ideoque tum in Nostros, tum in
discipulos non solum contumelias iacere, sed lapides ac
tela variatque quisquilias interdum. Dira quoque, caedes,
eiectiones nobis intétare: quòd si verò per vim quosdam
à senatu conuocari, & oppidi portas de die claudi con-
tingat (quòd aliquoties hoc anno factum) clamor est vul-
gi Iesuitas capiendos, trucidandos, aut Vrbe pellendos.
Acuunt populi furorem Prædicantes, quorum vnus pro
concione, non sagas solum, sed etiam ipsum Satanam in-
dementandis iuuenibus inferiorem esse ducebat: alius ta-
men ex ipsis didascalus ingenuè fassus est, ad eum erudi-
tionis gradum, quo patres suos perducerent, se cum suis
discipulis pertingere non posse. Ex piorum donatione
non solum bibliotheca creuit, sed etiam res 300. aureis
aucta est. Vicina etiam domus, vsibus nostris opportuna
ac necessaria, permutatione quadam Societati nostræ
cessit: Sacra quoque suppellex varijs tam aureis, quàm ar-
gèteis monilibus: præcipuè verò S. Ansharij primi Ham-
burgensium Apostoli & Episcopi reliquijs præstantibus
aucta

aucta est: Hæ enim cum in Monasterio Ranisola (quod ipsemet olim S. Ansharius exstruxerat) neglectæ & pulveribus obsitæ delitescerent, quidam summæ ædis apud nos Canonicus, Collegij nostri præcipuus patronus studio quæsitæ reperit, repertas præcio ab hæreticis comparavit, comparatas Collegio nostro obtulit: quibus sacris pignoribus non solum ab incurfantium hæreticorum furore tutiores nos fore confidimus: sed tanta etiam maiora incrementa Hamburgensis missionis speramus, quæ ex hoc Collegio initium sumens hoc anno instituta est. De qua nunc dicendum.

MISSIO HAM-

BURGENSIS.

HAMBURGVM nobilis est inferioris Saxonie Ciuitas, celebris Elstri & Albi conitione, portuque insigni, qua se Albi in Oceanum Germanicum effundit. Eam anno 1532. ita Lutheranismus occupauit, vt licet subinde incolarum aliqui disparem religionem & peregrinos ritus pertasi ad orthodoxos respicerent, & legitimam sacramentorum administrationem frequentius exoptarent, nunquam tamen eo usque progredi fuere ausi, vt reiecta Ministrorum, operam Catholicorum sacerdotum implorarint. Alterna vero proximus est Ciuitati locus, separatus ab ea semihora itinere, extra ius & Imperium Hamburgensium, quem sua potestate & ditione tenet Illustris Comes Schaumburgensis. Imminet hic Albi, vbi ille profundior stationem præbet grandioribus nauibus, quæ ibi grauiore onere leuantur, priusquam portum subeant. Hunc Catholici sibi deligunt, & prohibito in Vrbe Catholice religionis suæ exercitio

exercitio destinant, obtentaque ad id ab Illustri Comite,
 alioqui Lutherano, potestate, proprioque chirographo
 conducunt exiguam domum, quam pro ratione angustia-
 rum adaptant diuinis mysterijs tractandis, atque in eam
 transportant Sacerdotem D. Michaelē ab Isselt, qui to-
 tum quinquennium in eā posuit, vacans Catholicorum
 utilitati & historijs contexendis. Interea contingit, Deo
 sic disponente, vt Sacerdos è Societate nostrā (P. Iacobus
 Gordonus) ex Scotia huc appelleret, qui cum hic ali-
 quamdiu substitisset, seque in mercatorum familiarita-
 tem dedisset, tandem parat reditum in Scotiam: operiens
 itaque commodam nauigandi occasionem, quam neque
 hic, neque Rostochij, quō eam exploraturus se contule-
 rat, adipisci potuit, reperit Hamburgum, quō dum perue-
 nit, discit, Sacerdotem D. Michaelē lecto affixum lethali
 cum morbo conflictari, quem ab omni spiritalium ar-
 morum instructum genere ad feliciorē vitam (vt pie
 credendum est) transmisit. Iam orbæ oues pastore, in quo
 post Deum spes suas defixerant, vnāimī consensu no-
 strum Sacerdotem in locum defuncti sibi deposcunt, tan-
 tum valuerat integritas conuersationis illius, qua sibi ad-
 vnum omnes delinxerat, vt beatos se fore sperarent, si
 Societatis nostræ ductum sibi sequi liceret. Quid faceret
 Pater? ad tempus operam suam promittit, sollicitus inte-
 rim, qua ratione Societati ostium in inculta hæc loca fa-
 ceret. Petit itaque vndequeque auxiliares copias, quas
 agrè admodum obtinet. Primas subministrat Collegium
 Hildesianum, vtpote vicinius & à quo hæc missio depen-
 det, curatorem rei domesticæ; secundas & tertias, binos
 scilicet sacerdotes Heiligenstadianum. Atque his princi-
 pijs Missio Hamburgensis exorta, quam mercatorum li-
 beralitas sustentat, ducentis in singulos annos collatis ta-
 leris. Subolsfecit repente Sathanas, hinc sibi exitium para-
 ni, atque hereseos iugulum, aliquando inde in Septentrio-

ue petendum, si tenuia hæc principia intacta relinqueret; quare omnibus admotis machinis nascentia opprimere nititur. Cum defuncto sacerdote priore simul expirat religionis exercendæ ab Illustri Comite libertas: noua ergo procuranda fuit, qua vix tandem ad triennium impetrata Nostri se ad consueta Societatis munia applicarunt.

I A M D I V intermissæ conciones Germanico idiomate restitutæ, tanto cum applausu auditorum, vt tunc primum sanam doctrinam postliminio sibi redditam discitarent: Tanto numero ad audienda tremenda mysteria sese effuderunt, vt & excluderentur angustijs sacrarij, nec duo sacerdotes eorum pietati possent satisfacere. Confluxit aliquando solemnî Pentecostes festo, tanta nationum & gentium in illud varietas, vt primordia Ecclesiæ Hierosolimitanæ exprimere videretur. Cernere erat Italos, Hispanos, Lusitanos, Germanos, Anglos, Scotos, Francos, Belgas, Græcos, Cretas, Aethiopes, atque ex Anthropophaga quondam Brasilia viros religiosos Brasilienses. Stabant hi arrectis auribus, Petrum aliquem omnibus linguis loquentem audire cupientes, quo quidem caruere; audiuerunt tamen alios vario etiam linguarum dono præditos, vt gaudio repleti abierint. Neque hîc stetit auditorum pietas: promouerunt illam, ab eo tempore, quo ipsis innotuimus, octoginta & vnus Eucharistiæ participatione & sacramentali confessione. Enituit verò præ cæteris virgo pestifera lue infecta, quæ patrem hæreticum adeo precibus flexit, vt accersito sacerdote nostro, sacræ fynaxis particeps facta fuerit, & salutifero oleo tincta, omne mortis periculum non sine euidenti miraculi suspicionem euaserit, licet Pater ad id se à filia ægrius exoratum nostro fateretur Sacerdoti, quàm si caput carnifici præcidendum porrigere debuisset. Similis eluxit constantia vnus, quem Dominus prauis de religione opinionibus imbutus,

imbutus, nunc ad esum carniū contra Ecclesiæ decreta pellicere studebat, nunc ad conciones hæreticas pro imperio pertrahere, quas ille cum declinare nequibat, obstructis auribus percipiebat: quotiescunque iniquum Domini imperium eludere poterat, ad nostrum sacrarium diuertebat, peccatorum exomologesi & prophylastico dominici corporis, aduersus acriores insultus mentem roborans, quoad tandem Dominum hæreticum cum Catholico commutauit. Tres adiuti qui ab Ecclesia diu dissociati errorem abiecerunt, & in veritatem Catholicorum amorem transfuderunt. Inter hos foemina vna, maluit diu ab amicis exagitata hæreditate paterna exui, quam fidem semel agnitam leuiter eiurare. Fuit & altera, quæ antequam sponso Catholico insolubilibus matrimonij legibus iungeretur, iuncta est eidem prius fidei societate, publicaque hæreseos detestatione, quo nomine magis exultabat is, quam quòd eam sibi associasset. Laboratum etiam cum matre eius, quam adeo brutefecerant dogmata impia, vt tota Epicurea existimaret animam simul cum corpore sopiri: discussus hic aliquantulum ueternus illi, licet non penitus sopitus. Languentibus animis medicina quoque corporea, peste laborantibus adhibita profuit, & propensa populi in nos voluntas conciliata. Hinc & inopia nostra quorundam liberalitate subleuata, & sacrum instrumentum auctum. Discedentem hinc Superiorem in Scotiam instruxit eleemosyna 100. talerorum nobilis mercator Florentinus, cum nauim eius, qua centum propè aureorum millium merces in Italiam uendendæ essent, prius sacris precibus expiasset.

MANARVNT longè lateque hæc studia Nostrorum, penetrarunt aulas Principum, peruagata sunt ad iacentes ciuitates, Lubecam, Luneburgum, Brunswicum. Attraxerunt ad se binos, alterum ex aula Ducis Saxonie, qui ab hinc annis aliquot Nostrorum auxilio cum Ecclesia in

gratiam redierat, & contubernio Parthenio adscriptus fuerat. Transmitlebat is sexagenarius licet Quadragesimale tempus ieiunij in pane & aqua. Asserebat idem se iam reuera comperisse, quantum momenti habeant verba illa orationis Parthenicæ, quibus ingressuri Sodalitatem promittunt, se non permissuros vt quidquam contra honorem B. Virginis agatur, dicaturve; fieri enim non posse, vt studiosus honoris eius naufragium fidei faciat. Alterum ex aula Ducis Holsatiæ, nobilem genere, & libro de cõtrouersijs fidei in lucem emisso, qui inter aulicas delicias longa cum animæ fame luctabatur, qua apud nos illibata hostia expleta vegetior lætiorque suis restitutus est. Non eodem affecit modo hæc fama occupationum nostrarum ministros boreales. Acuiunt proinde linguas & calamum in nos, licet vulgari Ecclesiasticorum habitu tectos: clamât Hamburgi, Lubecæ, Luneburgi, Iesuitas habitum mentitos Altenæ delitescere, emissarios esse Papæ Romani, in eum finem ablegatos, vt collapsam eius in Septentrione tyrannidem reparent, esse pestilentissimam sectam, toto cœlo à Catholicis dissidentem. Hortantur pro concione auditores, colloquio Iesuitarum abstineant: dum ita contra nos stomachantur, prudentioribus anam præbent inquirendi in mores & doctrinam nostram; quod dum faciunt, comperta innocentia nostra & maledicentia illorum, de deserendis Lutheranorum castris nonnulli cogitant. Idem Sacerdos Lubecæ latentes Catholicorum reliquias visitans, confessione expians, & communione refocillans, incidit in summæ ædis Vicarium, Sacerdotem Catholicum centenario maiorem, qui Luthero quondam familiariter vsus fuerat: cui, cum de Prædicantium rabie quereretur, respondit ille, se eam non mirari, vtpote qui eundem cum Luthero spiritum imbiberint: detestatum se sæpius illam in homine, cum secum mensæ accumbens varios sermones miscuisset, quos spurcitijs & maledicentia con-

tia condire consueffet. Aiebat idem, se à famulo Lutheri aliquoties inaudisse; sepiusculè illum conspexisse dæmonem tetra velatum larua, cum eo colloquentem.

RESIDENTIA EMBRICENSIS.

XCOLVERUNT huius Residentiæ vineam Socij decem, quibus exeunte anno vñdecimus accessit, sic vt septem habeat Sacerdotes, duos magistros, totidemque rei familiaris adiutores. Cum pestis, lethiferaque febris in Vrbe serpens multos tolleret, omnes tamen seruati Dei beneficio sumus, nisi quod cum febris duo aliquamdiu conflicta ti sunt. Ex quo autem bellum in has oras transferri cepit, ad rem Catholicam tuendam. Nostri preces & verberationes quoque adhibuerunt crebriores. Res domestica in ijs rerum temporumque difficultatibus amicorum benignitate benè stetit: Nam præter cæteras minores elemosynas, nec infrequentes, vidua quædam nobis mille sexcentos florenos in præfenti pecunia donauit. Confessionis & Communionis vsus longè magis in sacello nostro increbuit, festis maioribus centum, ducentis, trecentis sacræ mentæ accumbentibus, compluribus adhuc propter loci angustias exclusis: summa eorum, qui sacram Eucharistiam acceperunt superat quatuor millia ducentos. Consilij auxiliique causa plurimi ad nos, tum è Ciuitate, tum alijs locis ventitarunt, maximèque qui ab inimico humani generis se appeti, quererentur, quorum magna fuit hoc anno copia, quos S. Agni effigie, aqua lustrali, & in primis Confessionis & Eucharistiæ sacramentis, non sine certo sape auxilio recreauimus. A Egroti frequenter aditi.

SACRA suppellex multum aucta, cum magni precij mappis aliquo præclaro artificio vel textis, vel elaboratis, tum in primis argenteo inaurato ciborio S. Eucharistiæ conseruandæ. Tabernaculum item visendo opere & auctius & magnificentius factum, vt pixidis dignitati responderet. In his qui nostro sacello dant operam, studia pietatis mirabiliter inflammata, sic vt non consuecant solum preces & misteria frequentare, sed etiam alacriter tum in edomandis cupiditatibus, tum in subleuandis pauperum & miserorum incommodis se exercere, cum vel ipsi eorum tugurioia inuisunt, vel ex familia, qui fomenta illis ferant, emittant. Amicorum officia adhuc in nos constant, & bonam primorum Ciuitatis gratiam retinemus. Illustrissimus quoque Cluuiæ Dux, & eius soror Sybilla, suam erga nos beneuolentiam multis argumentis declararunt: Cum enim Princeps inauguraretur, & in eius gratiam iuuentus nostro apparatu magnifico drama de S. Martino Urbis patrono, publico in foro, in corona multorum millium exhiberet, attentissime ab initio ad finem vsque spectarunt: in discessu autem postridie liberalem nobis eleemosynam cum summi amoris testificatione submiserunt: post verò aliquanto dato diplomate, annum nobis vectigal frumenti ex aula assignarunt.

SVB exitum Octobris periculum adiunxit omnium prope quæ meminimus maximum. Cum à Rheno naues Hollandorum bellicæ in anchoris starent, & terrestri parte copiæ expeditæ consisterent, Urbem expugnaturæ, Nos in hac trepidatione omnium, ad preces conuersi, diuinam opem implorabamus, & simul omnes Sanctos, quorum tum solemne erat, deprecatores adhibebamus; quod simul nobiscum piorum corona sacello nostro summo manè diffusa, cum multo gemitu & lachrymis factitauit, eò impensius, quòd timebant, ne ille dies vltimus Catholicæ Religioni Embricæ foret: Et visus Deus benignis

gnis auribus suorum preces accepisse; nam cum silentio noctis scaphis ad superiorem Urbis partem circumuecti essent, & extemplo inter interruptum aggerem & moenia munitionem excitare aggressi essent, ecce tibi, vix luce exorta, Regionum signa apparere, eosque cum suis nauibus infra Urbem propulerunt: Ita illo discrimine erepti, Catholicam fidem retinemus, licet ex altera parte noua mox calamitate affligi coeperimus; praesidio intra Urbem accepto, & haereticis ad nos acrius & liberius vexandos deinceps irritatis: quibus rerum perturbationibus schola modo florens ad magnam paucitatem redacta est, plus dimidia auditorum parte dilapsa; nec facile hoc statu temporum reditura. Iam vero exercitus propinquitas vberem nobis & ciuibus charitatis materiam praebuit. Inde enim multi partim aegri, partim saucij in Hospitalem domum delati sunt, qui primum non admodum curabantur, sed vbi Nostri miseris illos inuisere, confessione expiare, sermonibus solari instituerunt, eorum exemplo, & monitis permoti ciues frequentes afflictis succurrere, & eos cibo, potu, medicamentis, tegumentis, pecunia copiose subleuarunt. Vir cum vxore in gratiam redijt, ob diffidium fere in desperationem lapsus. Retracti aliquot qui ob valerudinem leuandam veneficum consultum ibant & sacris antidotis adiuti. Multi in poenitentiae sacramento rite obeundo instituti: Restitutio Nostrorum suauis rei alienae facta, & vnus, qui 300. taleros male pepererat. Multae confessiones auditae omnium quae in vita peccauerant, multae item multorum annorum, & in his duarum, quae haeresein vna cum peccatis euomuerunt, licet eam antea pertinaciter defendissent. Vnius vita Nostri interuentu seruata, qui peregre rediens, praedones inuenit rustico cuidam ante pectus gladium apponentes, ni extemplo argentum quod poscerent numeraret: de suo enim peculio aliquid promens, miserum illum

è manibus latronum eripuit, secumque in Urbem adduxit. Festa Natalitia & Resurrectionis ingenti Pœnitentium concursu celebrauimus, Confessarijs in multam vique noctem salutari opere detentis.

SE D ad Gymnasium veniamus, quod ad autumnum vsque trecentis & quadraginta auditoribus est frequentatum, in quibus conseruandis singularis Dei prouidentia non minus quam in Nostris apparuit. Cum enim, vt supra dictum est, passim pestis grassaretur, nemo tamen discipulorum interijt. Fuit hoc eorum pietatis meritum; qui magistrorum monitu, diligenter Deum, vt à Gymnasio periculum auerteret, obsecrarunt. Multi ex auditoribus suos ad confessionem adduxerunt: quidam sanè quatuor, qui ad hospitium ipsius diuerterant persuasit, vt antequam domum repeteret, crimina confessione eluerent. A choreis, iuramentis, & id genus peccatis alios deteruere. Duo ex discipulis genere nobiles, dum litteris imbuuntur, hæresim dedocti sunt, eorumque alter ita in pietate prouectus est, vt in Sodalitatem reciperetur. Sodalitas autem proximo anno instituta, hoc anno euasit ornator, quo cum Romana se coniunxit, cuius diplomata, cum ex Vrbe Rheno deueherentur, & in hæreticorum manus venissent, fecit B. Virgo ne inuolucrum retegerent. Specimen virtutis Sodales non semel dedere, sacramentis frequenter atque octauo quoque die obeundis. Quadagesimæ tempore, præter quotidianam Dominicæ passionis meditationem, etiam singulis hebdomadis sese aliquot flagris ceciderunt; sed hoc ipsum Parasceues die sacro à longe pluribus factum est alijs submissionis & pœnitentiæ exercitationibus adiunctis. Tempora Urbis ab eisdem eodem tempore religiosè obita, tam bono exemplo, vt ciues à Parocho ad id ipsum inuisitata frequentia illos imitati sint.

QVAM verò grata adolescentum pietas Deo fit,
duo,

duo, quæ commemorabo exempla, iudicium fecerint: fuit mulier à territorio Gruennigenfi Idæ nomine, quæ annis ante decem dum famulatur, nescio quò sub vesperâ prodiens, insolito terrore prostrata & à dæmone occupata est, adducta deinde Grueningam à Sacerdotibus lustrata, aliquam leuationem mali obtinuit: postea hæretico militi nubuit, & Nouiomagum Geldriç oppidum, tribus hinc passuum millibus illum persequitur, vbi de integro miserandum in modum rursus agitari, nisi cum vtero prolem ferret. Ministri Calviniani ad ferendam mulieri opem appellati, tantam in se fidem esse negarunt, vt dæmonem ex humanis corporibus eiicere possent. Tandem certior factus maritus eius nuper à Nostris energumenam liberatam, reluctante acriter dæmone & ministris, coniugem huc aduexit; vbi satis signi fuit eam obsideri, in sacello nostro, dilutis primum confessione peccatis exorcizata est. Interea vir Ecclesiæ reconciliatus, & è Sacerdote nostro criminibus absolutus, binos liberos baptismatis fonte initiandos curauit. Tertio die coram maxima hæreticorū & Catholicorum multitudine, repetitis iterum iterumq; exorcismis, horrendis eiulatibus diabolus templum compleuit, & iam iamq; excessurus videbatur: sed Matri hoc beneficium Deus reseruauerat: Nam sacellum in finibus vrbs erat insigne miraculo repertæ ibi Deiparæ Virginis imaginis, nec alio se loco poni passæ: huc mitti energumenam Sodalibus placuit, & rursus nouis exorcismis lustrari. Facto sacro, Sodalibus omnibus Christi corpore refectis, ad horas ferme duas frustra laboratum est, cum venit in mentem, ipsam D. Virginis statuam ex ara proferre, cuius aspectu, cum nihil se ante commouisset, mulier statim eiulare, mox ingenti hiatu os diducere, tum linguam fœdissime promittere. Vbi præsens B. Matris numen apparuit, Sodalibus ad eam ardentius inuocandam, Sacerdos noster ad hostem acrius persequendum, sunt cōuersi. Ergo miser se

in omnem partem vertere, manibus pedibusq; se velle à complexu tenentium eripere: clamore ingenti lædi mulierem simulare: sed cum finem non faceret, Noster, pueriq; illum ingenti ardore inuaderent, victus tot insultibus cessit, redditaq; sibi mulier Deo, Beatæq; Virgini gratias egit: iamq; missa militia cum marito labore manuum vitum hic sibi quærunt: Kalendis Martij gesta res est. Postea Iunio mense alia mulier è Ducatu Iuliacensi ad nos missa. Sesquidies in opere sine effectu consumptus, nisi quod clarissimè cerneretur quantum diabolus recitatione rosarij & sacrorum hymnorum tormenti sustineret. Itum denuo à Sodalibus ad sacellum, ægrè muliere ob hesternam vexationem eò perrepète, statimq; in ingressu sacelli fascinantur illi oculi, ne possent B. Virginis statuam, & alteram B. Annæ discernere: vbi cœptæ de Domina recitari litania, cum illo die quieuisset, iam se rursus versipellis egregiè prodere. Peracto sacro quo se corpore Christi energumena communiit, dum Sacerdos scabellum adferri iubet, vt ex altari imaginem promat, ille iam sibi hospitium relinquendum vociferari, quo miraculo omnes in spem magnâ erecti, hymnum Aue maris stella, & alios id generis deuotè accinebant, quibus ita cruciabatur, vt primum se beneficijs diceret prohiberi, nec nisi extincta foemina recessurum. Paulo post rogare quem in locum abire oporteret, datoq; responso in solitudinem: iterum quærere, quæ porro solitudo sibi petenda esset, postquam in eam relegatus est vbi nulli damnum adferret, erupit, dato, vt videbatur, signo, quod fenestra, quæ vna patebat in sacello, vento è contraria parte spirante maxima vi subito concussa est. Interrogata deinde mulier, vt haberet, Bene inquit, & se iam videre imagines mirabunda retulit, quas dignoscere prius non poterat. Sic illa quoque læta & gratulans, postquam ex debilitate corpus conualuit, domum reuertit.